

H O R O L E Z E C

Věstník Klubu českých alpistů
Nachrichtenblatt des Čech. Alpenklubs

Číslo
N r o

4

1939

Ročník
Jahrgang

VI

OBSAH TOHOTO ČÍSLA:

Hory (L. Lát) - 49
Budujeme tradici v pískovcových skalách (M. Jedlička) - 50
Novodobá ledovcová technika (A. Veverka) - 52
Kaunergrat (J. Vrzák) - 55
Nové tatranské názvosloví (Dr. F. V. Kroutil) - 56
Na záchranné expedici (J. Macháček) - 62
Doplňky k horolezeckému průvodci Vys. Tatry (Dr. F. V. Kroutil) - 62
Nové výstupy (Dr. F. V. Kroutil) - 63
Zřícení skal v Tatrách (Dr. F. V. Kroutil) - 65
Zprávy z ciziny - 66
Literatura - 67
Obrazy:
Verpeilspitze, Watzespitze, Schwabenkopf a Watzespitze (J. Vrzák).
Malý Kolový štít (Dr. Kroutil).
Rohačka, Sokol (Dr. Kučera).

INHALT:

Die Berge (L. Lát) - 49
Bauen wir Tradition im Sandstein (M. Jedlička) - 50
Neuzeitliche Eisstechnik (A. Veverka) - 52
Kaunergrat (J. Vrzák) - 55
Neue Namensbezeichnung in der Tatra (Dr. F. V. Kroutil) - 56
Auf d. Rettungsexpedition (J. Macháček) - 62
Ergänzungen zum Gebirgsführer in der Hohen Tatra (Dr. F. V. Kroutil) - 62
Neue Besteigungen (Dr. F. V. Kroutil) - 63
Felssturz in der Tatra (Dr. F. V. Kroutil) - 65
Auslandsnachrichten - 66
Literatur - 67
Aufnahmen:
Verpeilspitze, Watzespitze, Schwabenkopf und Watzespitze (J. Vrzák).
Kleine Kolovy-Spitze (Dr. Kroutil).
Fluchtsäule, Felsenbrüderturn (Dr. Kučera).

ZA 6 HOD.

obstarám

vyvolání a vykopřování vašich snímků

B. HEGER

Praha II, Purkyňova 8, u Měšť. Bes.

Lana horolezecká ve velkém dodává Antonína Fleissiga nástupce Frant. E. Pěta, Praha, Národní tř. 20. Založeno 1884. - Výhradní prodej světové značky S. F. Füssen.

Do tlumoku na horské tury doporučujeme

**ODKOLKŮV chléb »Selský«
balený »Vita«**

nebo balený

100% žitný chléb

**ODKOLKOVY perníky,
sušenky a marcipány**

**Benešovy uzeniny
Praha**

**DOPORUČUJEME
PRVOTŘÍDNÍ**

*Inkoust do plnicích
per*

VYRÁBÍ SE:

**MODRÝ
ZČERNÁJÍCÍ
ČERVENÝ**

**MODRÝ
ZELENÝ
FIALOVÝ**

NÁRODNÍ PODNIK

Ludvík Lát:

H O R Y

*Hory, o překrásné hory, kdy opět uzřím vás,
kdy vašich boků krásu, čel vašich sněžný jas,
kdy stíny fialové, jež kvetou ve výši,
kdy lavin bouřné hřmění mé ucho uslyší,
kdy tajemnou svou mluvou mne potěšíte zas,
hory, o překrásné hory, kdy opět uzřím vás?*

*Kdy uzřím hvězdy zářné a nebe půlnoční,
kdy horských obrů štíty, jež v mraznou výši ční,
kdy půjdu stezkou, po níž jen kamzík chodit zná,
kdy na vrcholech stane zas noha vítězná?
Hory, o překrásné hory, kdy přijde zase den,
že půjdu vaší krásou šťasten a svoboden?*

*V životě všedním shonu přetvářka, faleš a klam,
slova o lásce na rtech a v srdci zloby plam,
nad pravdou potupenou vítězí denně lež,
o světě, plný zrady, kam po svých cestách jdeš?
Hory, o velebné hory, zraky své pozvídám k vám,
na vás vítězí pravda, hroutí se lež a klam,
duše se zvedá k Bohu a věčnost mluví k ní,
v srdci lidském je soulad, hudba nebes v něm zní.
Hory, o překrásné hory, kdy opět uzřím vás,
úchvatnou vaši mluvu kdy budu slyšet zas?*

Miroslav Jedlička:

BUDUJEME TRADICI V PÍSKOVCOVÝCH SKALÁCH

Obtížnost výstupů.

Jednou z nejdůležitějších otázek, které zajímají alpistu, jest obtížnost výstupů. Umysl alpistův provést určitý výstup jest souběžný s otázkou, jak těžký jest předsevzatý výstup.

Je-li lezec již výstup znám, známy jsou mu i obtíže a výstup provede jen tehdy, je-li v dostačující tělesné i duševní kondici a je-li také na výši technických znalostí.

Při výstupu, který byl proveden jiným lezcem, zajímá stupeň těžkosti, kterým výstup jest oceněn.

Výstup, který má být proveden po prvé vůbec, tají v sobě mnohá překvapení co do obtíží. Zde záleží mnoho na zkušenosti a dobrém úsudku o všech možnostech výstupu a na úvaze, stačí-li lezec se svým lezeckým uměním na nový výstup. Nebylo by zodpovědné přeceňovati se, není však ani na místě být příliš zdrženlivým neb se i podceňovati, neboť v horolezectví platí zásada, že pevné rozhodnutí a vůle znamená vykonání polovinu očekávané práce a elán opřený o dobré schopnosti zaručí zdar celého výstupu. Nesmí ovšem být předsevzatý požadavek lezecky nemožné a skála, jejíž zlezení jest na hranicích možnosti, musí být dobře prostudována.

Jistě zajímá každého horolezce, jaké těžkosti v lezení působí různé útvary a členění skály. Lezení komínů v pískovcových skalách nejsou nejobávanějšími výstupy, neboť ani tělesná ani duševní kondice lezců není námaze tolik vystavena. Lezec v komíně nepocituje oné expozice jako při lezení spar a stěn, fyzické kondici při výstupech komíny jest odlehčeno tím, že lezec v komínu jest umožněno častěji si odpočívat, neboť povětšinou tělesná váha lezce spočívá na nohou třebaš špatně stojících, při čemž ruce vahou těla nejsou tolik zatěžovány. Lezení spar a stěn může však sílu paží i prstů velmi rychle opotřebovati při snaze udržeti rovnováhu těla při vystupování neb i vracení se.

Obtížnost výstupů jest hlavně určována tvarem skály, členitostí jejího povrchu, spolehlivostí stupů a chytů (nelámou-li se a nejsou-li porostlé mechem) a konečně i sklonem skály ve směru výstupu. U komínů a spar přichází ještě v úvahu úhel, který navzájem obě stěny komínů a spar svírají, a který dokonce může být rozhodujícím, je-li výstup vůbec možným.

Všechny tyto vlastnosti skály ve svém souhrnu určují obtížnost výstupů nezávisle na kondici lezce. Nepříznivé povětrnostní vlivy zvyšují obtíže, poněvadž jest to však jen přechodný stav, musíme obtížnost odhadovati jen za příznivých povětrnostních podmínek. Lezec, který podniká výstup za nepříznivých okolností, musí si být dobře vědom, že narazí na mnohem větší obtíže, než normální, bude-li ovšem takový výstup vůbec možným. Nemůže pak být ani směrodatným odhad obtížnosti, který by lezec pronesl o prvovýstupu provedeném za špatného počasí.

Při odhadování stupňů obtížnosti musíme být velmi opatrní a spolehlivým nám může být jen úsudek zkušených lezců, kteří dovedou dobře rozeznávat lehké od těžkého, kteří provedli mnoho prvovýstupů a jimž záleží na dobrém svědomí, že by snad lehčím oceněním výstupu mohli své kamarády dostat do nepříjemné situace. U nás v Klubu se vyvinula praxe, že zúčastnění lezci se navzájem poradí, posoudí jednotlivé obtíže i činitele, kteří výstup ulehčují a pak teprve vysloví konečný posudek.

S posudkem o obtížnosti začínáme u nejjednoduchších výstupů, k nimž jest zapotřebí zachytů pro ruce, aby lezec neztratil rovnováhu a končíme u hranice možnosti výstupů. V poslední době byly provedeny výstupy, které dosud byly považovány za nemožné, nelze však o nich říci, že by byly těžší výstupů již dříve provedených. Připustíme-li, že nejnovější výstupy jsou těžší oněch předcházejících, nemáme snahu vymýšleti si nové ještě vyšší stupně obtížnosti.

Rozpětí v obtížnosti mezi výstupy nejsnadnějšími a nejtěžšími jest ohromné. Z praktických důvodů potřebujeme rozdělení onoho velkého rozpětí na jednotlivé stupně, do nichž můžeme zařaditi výstupy přibližně stejně těžké.

Cím větší technických znalostí a lepší tělesné zdatnosti jest zapotřebí k překonání obtíží výstupů, tím větší jest stupeň těžkosti. Toto však nejsou jediné vlastnosti, kterými jest obtížnost určována. I duševní kondice horolezce musí být uplatněna. Vzdušnost výstupu, malé možnosti jištění, vzdálení těžkých míst od bodu zajištění, místa lezecky těžká ve velké výši zrazují mnohé dobré lezce od vedoucí úlohy, ač jinak se svými technickými znalostmi a tělesnými schopnostmi na takové výstupy dobře stačí.

Oetztalské Alpy: Schwabenkopf a Watzesfjize.
(Oetztaler Alpen)

Foto J. Vrzák.

Oetztalské Alpy:
(Oetztaler Alpen)
Verpeilspitze.
Foto J. Vrzák.

Watzspitze.

Foto J. Vrzák.

Obtíže výstupů na pískovcové věže rozdělili alpisté do 7 stupňů. Výstupy I. stupně jsou nejjednodušší, výstupy VII. stupně jsou nejtěžší. Obtížnost jednotlivých stupňů jest vyjádřena asi takto:

I.	lehké,
II.	mírně těžké,
III.	středně těžké,
IV.	těžké,
V.	velmi těžké, nižší,
VI.	velmi těžké, vyšší,
VII.	krajně těžké.

Zde se musím zmínit o stupnici, které použil Janeba ke klasifikování výstupů ve své knize «Horolezecká cvičení v Prachovských skalách». Janeba si vypracoval vlastní stupnici tak, že rozdělil 7dílnou obvyklou stupnici obtížnosti do 5 stupňů, aby mohl vyjádřit obtížnost za nepříznivých povětrnostních okolností a při nestálé kondici cvičenců. Janebova stupnice se přizpůsobuje těm činitelům, kteří za určitých okolností obtíže zvyšují neb snižují a vyhovuje tak lépe úkolu, který byl Janebovou knihou Prachovským skalám určen, totiž výcviku zajištěn na laně a cvičení se v prvození postupně od nejlehčích výstupů k těžším.

Všech možných obtíží, s nimiž se na výstupech setkáváme, jest nepřehledné množství s mnoha obměnami a nemůžeme je proto přesně do jednotlivých stupňů zařadovati. Byl by to též únavný úkol. Lépe jest vystihnouti definici obtíží úsudkem, jakých technických znalostí, duševních a tělesných vlastností jest třeba vynaložiti k provedení výstupu.

S tohoto stanoviska pokusím se alespoň přehledně popsati jednotlivé stupně obtíží.

Stupeň I. nečiní ani začátečníkům potíží. Až na několik výstupů tohoto stupně v Prachovských skalách, v ostatních skalních oblastech Českého ráje vyskytuje se velmi zřídka.

Stupeň II. vyžaduje již nejzákladnějších znalostí technických, udržení rovnováhy těla není ještě snadné. Se zřetelem k malé členitosti a svislým útvarům pískovcových skal jest i II. dosti vzácná. V Příhrazských skalách by sem mohl býti zařazen normální výstup na «Salvatora».

Výstupy III. stupně nejsou pro dobré lezce problémy, a začátečníky jest možno na tyto výstupy vésti jen po určité průpravě.

Příklady: výstup jihovýchodní spárou na «Šikmou věž» v Příhrazích, normální výstup na «Novákovy věže» na Hrubé skále.

Výstupy IV. stupně jsou již ve znamení úsilí o udržení rovnováhy těla. Lezec se musí spolehnouti na sílu svých rukou i prstů a musí mít i jistotu postoje. Lezec, který zdolá IV., má dobré vyhlídky na vzestup svých horolezeckých výkonů.

Příklady: normální výstup na Příhrazské věže v Příhrazích, «stínová cesta» na «Maják» na Hruboskalsku.

Obtíže V. stupně jsou již tak značné, že tyto jen dobří lezci dovedou překonat i při sestupu. Není-li na skále možnost dobrého přírodního zajištění, jest zapouštění zajišťovacích kruhů nutné.

Příkladem pro V. stupeň uvádím výstup na «Turnovskou věž» v Příhrazích a výstup na «Stupňovou věž» na Hrubé skále.

Komíny s obtížemi V. stupně v našich skalách nemáme.

Stupněm VI. značně se přibližujeme k nejtěžším výstupům. Velký požadavek klade se také na duševní kondici a vůli při překonávání nejtěžších míst. Nalézti způsob, jímž jedině jest možno zdolati určitý úsek, patří také k vlastnostem VI. stupně. Spáry VI. stupně vyžadují obvykle mnoho tělesných sil, takže lezci, kteří nedisponují dobrým fondem, nenaleznou zde mnoho úspěchů. Krátké výstupy VI. stupně dovedou připravit horké chvíle i nejlepším lezcům.

Příklady: výstup na «Měsíční věž», jižní stěnou a oba výstupy na «Pražskou jehlu» v Příhrazských skalách.

Výstupy VII. stupně jsou vrcholem lezeckého umění a jako takové hromadí ve svých stěnách a spárách krajní obtíže. Jsou dlouhé a proto vyžadují značné vytrvalosti lezců. Od prvního sáhnutí na skálu až na vrchol jsou těžké, při čemž mají více úseků krajně těžkých. Výstupy VII. stupně mají mnoho odstínů co do těžkosti. Horolezci mluví o těžkých «sedmičkách» a k těmto posudkům dospívají srovnáváním různých výstupů VII. stupně. «Barberina» v Příhrazích jest příkladem pro lehkou «sedmičku», kdežto «Kapelník» normální cestou na Hrubé skále jest již dobrou «sedmičkou»; rovněž tak «Dračí spára» na Hrubé skále. Těžkými «sedmičkami» jsou oba výstupy na «Kobylu» v Příhrazských skalách, výstupy na «Taktovku» a «Heineckovou» stěnou na «Dračí stěnu» na Hruboskalsku.

Jest mnoho výstupů, o nichž schopní lezci neradí vyslovují posudek. Nemohou je zařadit s dobrým svědomím do jmenovaných stupňů. Vězí to v tom, že dobří lezci některá místa zdolávají jen s velkým vypětím sil, zatím co lezci méně rutinovaní překonávají stejná místa poměrně snadněji. Záleží tu patrně na tělesných vlastnostech lezců, jako větší výšce, větším rozpětí paží a nohou, což může zhoršit nebo zlepšit pocit rovnováhy, na okamžité schopnosti vyvinout větší sílu a v neposlední řadě na lezeckém stylu »bud' vylezu, neb spadnu«.

Pokud si lezec není jist zařazením výstupu do určitého stupně obtížnosti, uchyluje se ke kompromisu a volí přechod mezi dvěma stupni, ku př. III—IV.

Na klasifikaci výstupů musíme se však dívat značně kriticky. Může se stát, že v nižším stupni narazíme na obtíže, které jsou hodny toho, aby byly zařazeny do vyššího stupně. Zde jest nutno vědět, že klasifikace se vztahuje na celou rutu a nikoli jen na jediné těžké místo. Není ani správné uvažovat tak, že lezci, který samostatně provedl výstup určitého stupně, jsou již všechny výstupy téhož stupně proveditelný. Tento lezec musí dobře zkoumat, jaké vlastnosti mají předpokládané výstupy a dobře srovnávat s těmi, které dosud absolvoval.

Nemíním tímto článkem, který zdaleka nevyčerpává látku, podávat nějaký návod, snažím se pouze, abych těm kamarádům, kteří nejsou ještě úplně zasvěceni, poskytl určité téma k přemýšlení, čímž by měl být učiněn další krok na cestě k lepšímu vývoji našeho domácího horolezectví.

A. Veverka:

NOVODOBÁ LEDOVCOVÁ TECHNIKA

(Pokračování.)

Chůze a jistění na sněhu a firnu.

1. **Chůze v rovině nebo na mírném svahu:** malé kroky, zvláště je-li sníh špatný! Nohu nezdvíhat, lépe sunout vpřed!

2. **Na svahu:** všeobecné statické pravidlo: **Tělo vzpřímené!** Neviset na čekanu, nevypadá to pěkně a je to též nejisté! V hlubokém sněhu nebo na lavinovitém svahu vystupovat ve spádnici, nikoli v serpentínách, stupy co nejhlubší a pevné. Má-li družstvo více členů, šetřit stupy! Tím více platí tento požadavek, má-li být použito stupů i v sestupu. Je-li při sestupu svah příliš strmý, sestupujeme obličejem do svahu. Ruce se drží stupů. V hlubokém a nejistém sněhu při každém kroku dolů zarazit co nejhlouběji čekan.

3. **Jistění na strmém svahu:** jde-li dobré družstvo se železy, půjde za normálních okolností současně, bez jistění. Jestliže už jistíme, tedy opravdu dobře. Nežli špatné jistění, tak raději žádné! Jistíme-li na strmém firnovém svahu, dbáme:

a) základnou dobrého jistění je vždy **dobré stanoviště** jistícího, t. j. k tomu účelu vyšlapaný nebo vytesaný dobrý a prostorný stup! V tvrdém firnu použití želez neobvykle zvyšuje jistotu stanoviště.

b) První způsob: zarazíme co nejhlouběji čekan (sklon ke svahu!) a přitiskneme jej stehnem nebo kolenem do svahu. Potom necháme lano běžet okolo čekanu k partnerovi, při čemž je držíme a povolujeme oběma rukama. Tak často doporučovaný způsob, držet jednou rukou čekan a druhou »jistit«, je proveditelný jen na papíře. Je hodou nemožností zachytit jednou rukou i ten nejlehčí pád. Námitka, že při pádu může být čekan vytržen, vyvrací se tím, že se při pádu vrhne jistící celou vahou těla na čekan a nedovolí jeho vytržení. Též tak často doporučovaný způsob nechat běžet lano v jedné smyčce okolo jílce čekanu, je rovněž bezúčelný, protože uvolňování lana je velmi zdlouhavé a brání jistícímu v jeho hlavní úloze: v jistění.

c) Druhá možnost: dobré, prostorné stanoviště, zaražení čekanu, jistící zajistí **sebe** (pomocí lanové smyčky na čekanu), jistění **přes rameno**. Za příznivých okolností je toto jistění přes rameno lepší než přes čekan a ne tak zdlouhavé.

Sjíždění firnových svahů: sjíždíme jen tam, kde můžeme terén přehlédnouti, jen za dobrých sněhových poměrů ovládáme tempo, abychom mohli ihned zastavit (skála, ledová poleva). Dlouhé a strmé svahy sjíždíme jen na čekanu, ve stoje v kristiánkách jako lyžař.

Sekání stupů a chůze se železy.

Přistupujeme k vlastnímu pojmu celého téma: k **ledovému svahu** a jeho zdolání pomocí stupů a želez.

Stupy a železa — nikdy: stupy **nebo** železa! Ačkoli bývají obě metody zdolání ledového svahu stavěny proti sobě, přece četné důvody mluví proti »bud — anebo«, ale spíš pro »nejen — ale i«. I když mladí lezci kladou čím dál větší důraz na techniku želez bez užití stupů, přece je nezbytné, aby každý, kdo jde do ledu, ovládal sekání stupů. Proto ještě jednou: sekání stupů a stoupání se železy v účinném vzájemném doplnění a podpoře! Ale i pro lezce školeného a trénovaného v technice Eckensteinových želez stanou se stupy potřebnými, buď že svah je tak strmý, že je nutno vyseknout třeba malé jamky pro špičku želez, narazí-li se na špatný led, křehký nebo sklovitý, nebo dojde-li k defektu želez. Při tesání stupů pamatujme: **ekonomická práce a šetření sil!** Z toho vyplývající důsledky: málo úderů, ale účelných, střední rovnoměrné tempo, ne příliš velké stupy. Stupy, sloužící jako stanoviště při jistění, přiměřeně větší a pečlivě vytesané (sklon do svahu, otesat ostrý horní okraj stupu). Dobrým lezcům se železy stačí často malé, ale účelné jamky pro špičku nohy. Opatrně sekat křehký led! Vzdálenost stupů od sebe ne velkou (sestup!). Stopu vedme v promyšlené linii (v serpentínách!). Na obrátkách serpentín (ve špičce) větší stupy. Stupy šetřit, zvláště počítáme-li s nimi pro sestup!

V chůzi se železy dosáhli mnozí značné dokonalosti. Vyžaduje podle P. Reuschela »odvahy, smyslu pro rovnováhu a zdravých kotníků« a většina družstev v Alpách chodí bez sekání stupů a bez jistění. Naprosté ovládnutí techniky a terénu každým členem družstva je při tom rozhodující podmínkou. Chůze se železy vyžaduje zvláštní techniky, jejíž hlavní statický zákon zní: chodidlo musí se pokládat **rovnoběžně** s ledovou plochou, aby všechny zuby byly zasazeny a zatížení rovnoměrně rozloženo. Teprve potom je zaručena nejvyšší možná stabilita. Aby při rostoucím sklonu tato rovnoběžná poloha chodidla se svahem mohla být zachována a těžiště těla zůstalo ve svislé čáře, musí se noha v kotníku silně **vyvrátit** a někdy podle sklonu svahu a způsobu výstupu třeba **podlomit se** v kolenou a v boku. Schopnost vyvrátit kotníky a zlomit se v kolenou je rozhodující pro horolezcovu výkonnost v ledě. Tato schopnost je velmi různá a co je pro někoho nemožné, je pro jiného ještě proveditelné, a proto zůstává nerozřešen mnohý spor o tom, jaký svah se dá se železy bez stupů zdolat. Nadání a vytrénovaní horolezci dokázali, že níže uvedené průměrné údaje mohou být překonány.

Několik **všeobecných** poznámek k chůzi se železy: 1. vždy **celým** chodidlem, aby se všech deset zubů zakouslo do ledu; 2. stoupat klidně, rozvážně, čistě a opatrně, aby zuby nechytily o kalhoty a nedošlo k pádu; 3. opatrnost při tenké vrstvě ledu na skalních plotnách, trhá se! 4. jít měkce a pružně, **celým tělem**; 5. »zbav se všech nepříjemných myšlenek, vyvolaných snad exponovaností a »vzdušností« výstupu!« (E. Gretschnann.)

Chůze na svahu do 35° s Eckensteinovými železy: způsob chůze libovolný, možno stoupat ve spádnici. Žádné stupy.

Mezi 35° a 55°: Místo přímého výstupu používáme už více nebo méně strmých serpentín. Jsme-li přece nuceni vystupovat ve spádnici (úzké ledové žleby), ustupuje normální poloha nohy »žebříčku« (špičky ven, jako při lyžařském výstupu). Za normálních okolností ještě bez stupů. Při šikmém výstupu vytáčí se spodní noha špičkou dolů.

Mezi 55° a 65° (kratší úseky): dobří lezci nepoužívají ještě stupů. Výstup možný jedině v šikmých serpentínách, obě nohy obráceny špičkou dolů, nadání a kroky, tělo bokem nebo zády ke svahu.

Mezi 55°—65° (delší úseky): malé jamky i pro dobré lezce nutné. Nebo druhý způsob: jít kratší úseky jen se železy, potom větší stup pro odpočinek.

Přes 65°: Zcela krátké úseky pro zvlášť nadané a trénované lezce ještě možné bez stupů (zády ke svahu, nohy špičkami dolů). Jinak už stupy nutné, **přes 70°** také záchyty pro prsty. Při ještě větším sklonu začíná vlastní »lezení« v ledě.

Ve všech případech je s dvanáctizubými, speciálními železy možný přímý výstup, při čemž ovšem veškerou váhu těla nesou špičky chodidla.

Sestup: provádí se většinou ve spádnici svahu, nohy klademe rovnoběžně. Protože zvrácení nohy v kotníku při strmých svazích do 60° můžeme účinně podporovat proložením v kolenou, je proto sestup lehčí než výstup. Při svahu přes 60° třeba dobrých stupů nebo slaňujeme na hácích.

Moderní ledovcová technika.

Také před 50 lety byly překonány hodně strmé svahy. Stalo se tak ovšem s velikou ztrátou času i sil a svahy přes 70° byly pokládány tenkrát za nezlezitelné. Teprve když v posledních 20 letech přenesli mladí horolezci techniku skalní do ledu, padala jedna ledovcová stěna za druhou. Na třech podmínkách spočívají výsledky ledovcové techniky poslední doby: 1. na jemné, do posledních možností vypracované technice želez, 2. na použití háků a lana, obvyklých až dosud jen ve skále, 3. na vnitřním poměru horolezce k ledu, který nechce znát »nemožné« v ledě a účelně spojuje odvahu se skvěle vyvinutou technikou.

Podle toho dělíme kapitulu o moderní ledovcové technice na dvě menší: jistění na háku a vlastní lezení v ledě.

Jistění na háku.

O ledovcovém háku, karabině, »lapači háků« i kladivě byla už řeč. — **Zatlučení háku:** 1. zatloukáš-li hák v nejistém postoji, použij »lapače« ! 2. Před zatlučením zkus jakost ledu ! Opatrně při křehkém povrchu, který třeba napřed kladivem oklepat ! 3. Při lámavém, křehkém ledu použij háků delších (přes 20 cm), v tvrdém úzkých, kratších ! 4. Zatloukej hák se sklonem ke stěně a pokud možno až ke kroužku, aby se neohýbal a nevyletěl ! 5. Vytloukej háky čekanem ! V **dobrém** ledě **dobře** zatlučený hák drží spolehlivě, protože »po zatlučení zamrzá následkem regelace« (Welzenbach). **Jistění** pomocí háku v ledě je stejné jako na skále.

Důležitá zásada: **jistění má jen tenkrát cenu, je-li jistící sám zajištěn !** To znamená: nejdřív zajistím sebe než začnu jistit partnera ! U háku prostorný stup pro jistícího ! Nejistit jen v rukou, ale přes rameno ! Obvykle jde první na celé lano, zatluče hák, zajistí se (smyčkou na laně do háku), jistí druhého, který, když dojde k prvému, vloží svoji jistící smyčku do háku, první svou vyjme atd.

Lezení v ledě.

Pravidelné lezení v ledě, považované dříve za nutné zlo, jemuž se nelze vyhnouti při proplétání se labyrintem ledovcových věží, je dnes zdokonaleno v metodu, která dovoluje zdolávat místa, ba i ledové stěny, před kterými se před 50 lety horolezci obraceli. Jsou dvě formy lezení v ledě, které nevystupují nikdy vyhraněně, ale doplňují se navzájem. Je to především pravé »**lezení**«, převzaté ze skály, jestliže led odpovídá svou strukturou skále, t. j. rozeznáváme-li v něm trhliny, komíny, pásy, lišty, rampy, zářezy a hrany. Tento druh ledu se vyskytuje zejména v zlomech visících ledovců, ve firnových terasách, v převisech obrovských ledových stěn. Tyto srázy o značných výškách byly podle dřívějšího mínění nezlezitelné. Teprve zkušenosti, že se také na ledové liště dá traversovat, v ledové trhlíně vzpírat a v ledovém komíně rozpírat právě tak jako ve skále, vedly k veliké změně. Zvláštní znaky tohoto lezení: místo měkkých manchonových lezeček nastupují ostré zuby želez, místo tření používá se výlučně stupů a chytů, které nutno předem vysekat, ve spojení s rafinovanou technikou želez. V ledovci s trhlínami najdeme pravidelně dobré chyty i stupy. Místo jemných záchyťů skalních musíme se často držet rukou v rukavici. Jistění na takových místech není jinak možné než za pomoci solidních háků.

Jak už bylo řečeno, musí se při takové práci vysekávat umělé chyty a stupy. To vede k druhé formě lezení: k výstupu na nejstrmějších stěnách pomocí »**plánovitého vysekávání stupů a chytů**« (Welzenbach). V tom případě se nejedná už o členitou ledovcovou stěnu, nýbrž o více méně jednolitou plochu značného sklonu, v níž třeba tesat umělé stupy a chyty. Použití želez je i tu samozřejmé. Vysekávání hlubokých a ostrých chytů je neobvykle namáhavé, vyžaduje značnou obezřelost a používá se k němu většinou ledovcového kladiva. Také při tomto způsobu lezení jistí se pomocí háků, které často slouží jako náhrada chytů.

Nejnebezpečnější a nejtěžší práci ve velehorách skýtá strmá skála s ledovou polevou (sev. stěna Matterhornu), použití háků je závislé na vhodných štěrbinách a jistění je nejvýš problematické. Výstup je možný jen tehdy, pokrývá-li tyto hladké stěny dostatečná vrstva zmrzlého sněhu, dovolující použití želez.

✱

Tolik o moderní technice v ledu. První velký horolezecký čin, dobytí Mont-Blancu, byl též prvním výkonem v ledu. Dnes, po více než stopadesáti letech, dosáhla sice ledovcová technika vysokého stupně dokonalosti, ale jistě ne nejvyššího. Rozvoj jde dále. Dokazuje to nejlépe zdolání posledních problémů: severních stěn Eigeru a Grand-Jorasses.

KAUNERGRAT V OETZTALSKÝCH ALPÁCH (OETZTALER ALPEN)

Měli jsme pro tento rok organisovaný tak zvaný klubovní týden v horách Kaunergratu. Vše bylo připravené, ale válka učinila zájezd nemožným. Až na naše cvičné skály je tedy krásný svět hor pro nás uzavřen; nemůžeme ani do Tater ani do Alp; nemluvě o vrcholech Kavkazu a Himalají. Ano, to vše jsou naše cíle, ovšem cíle další budoucnosti, až se opět vše urovná. Kavkaz a Himalaje po předchozí důkladné přípravě v Alpách budou jednou cílem naší mládeže. Jako jeden z prvních stupňů k velkým světovým cílům měl být klubovní týden v Kaunergratu. Nebyl letos možný, bude snad možný napřesrok a proto si o této skupině hor prozatím něco povíme. Proč se volil Kaunergrat? Hlavně proto, že to jsou nám nejbližší velehory, které obzvlášť svými malými visutými ledovci s často velmi těžce přemožitelnými okrajními trhlinami, pak následujícími ledovými svahy a skalními hřebeny se jako málo jiné z blízkých východních Alp hodí pro výcvik a nabývání zkušeností. Bylo mi dopřáno poznat tyto hory dosti důkladně, přes to však upozorňuji, že právě uvedená kvalifikace není snad jen má osobní, nýbrž jak jsem se i v literatuře přesvědčil, alpistů vážného rázu jak vídeňské tak i mnichovské školy. Proto můžeme i my volit k výcviku tuto skupinu osamělých hor, jelikož se na cestě k dalším a vyšším cílům nesetkáme dříve s nějakou lepší možností. Představím tedy stručně několik hlavních vrchů Kaunergratu, jako první přípravu k projektovanému klubovnímu zájezdu.

Watzespitze 3533 m. Nejvyšší vrch Kaunergratu se silně roztrhanými visutými ledovci, s dlouhými těžko zdolatelnými hřebeny a mohutnými, místy silně zledovatělými stěnami. Obzvlášť severní stěna poskytuje svou délkou, obtížností a nebezpečností problémy, které v této kvalitě pak častěji najdeme již jen v západních Alpách. Stát na temeni této hory a dívat se do dálky a hloubky, jest snad přáním každého horolezce, který ji jednou zblízka spatřil. Není to však žádný módní vrchol a málo je ročně těch, kteří se dostanou na vrchol.

Schwabenkopf 3379 m. Z jihu je výstup dosti snadný a provádí se často za příznivých poměrů od chaty (Kaunergrathütte 2860 m) za několik hodin. Avšak od tak zv. Verpeil-u (2000 m vysoké pastviště) máme uchvacující pohled na strmé severní a západní svahy až 1200 m vysoké. Malá ledová pole, trhliny, hladké skalní plochy, převísy zabírají mnoho hodin při výstupu s této strany.

Rofelewand 3352 m. Formou asi nejkrásnější hora Kaunergratu. Kdo ji jednou viděl časně z rána, když za vrchem, který silně připomíná vysoko vystavěnou baštu, se ještě skrývá slunce a ozlazuje kontury nebetyčného štítu, ten musí nadšením vykřiknout... totiž, má-li k tomu dosti dechu, neb výstup je obtížný a k nadšeným výkřikům je potřeba dobré tělesné kondice. To, co platí o severní stěně Watzespitze, totéž platí o severozápadní stěně Rofelewand. Od západu a jihu jsou snadnější výstupy.

Verpeilspitze 3427 m. Je tu rovněž severozápadní stěna hned s dvěma visutými ledovci těsně nad sebou, která upoutá každého, kdo by rád zkusil svou vyspělost ve vysoké škole horolezecké. Z jihozápadní strany vede poměrně lehký výstup až k vrcholu.

Seekogel 3350 m. Hrdá vyzývavá postava; nemá lehkého výstupu. Kdo se chce připravit na „Aiguilles de Chamonix“, bude spokojen.

Rostizkogel 3407 m. Jediný čistě ledový vrch celého Kaunergratu. Výstup na něj od chaty (Kaunergrathütte) je velice oblíbený pro krásnou, třeba velmi těžkou práci v ledu, které je zapotřebí, abychom se jen přiblížili k této světlé, ušlechtilé pyramidě, obklopené tmavými skalními vasaly.

Znal bych pak ještě z vlastní zkušenosti **Gsahlkopf 3279 m**, **Seekarleschneid 3204 m** a **Ölgrubenspitze 3394 m**, ale myslím, že vrchy, které jsem právě trochu podrobněji popsal, by bývaly stačily na klubovní týden za krásného počasí a škoda, že jsme jej tento rok nemohli uskutečnit.

NOVÉ TATRANSKÉ NÁZVOSLOVÍ

Dostal jsem se ke studiu topografického názvosloví Vysokých Tater, když jsem s dr. J. Gellnerem započal první díl našeho Horolezeckého průvodce. (Dr. F. V. Kroutil-Dr. J. Gellner: Vysoké Tatry, horolezecký průvodce, díly I., III., IV., V., nákl. Orbis — Praha.) Měli jsme po ruce slovenskou, polskou, německou a maďarskou literaturu, řadu map a dosti značné zkušenosti z Tater. Nejruznější obtíže se stavěly v cestu naší práci; největší byla s názvoslovím. Mapy měly nejrozmanitější transkripci jmen štítů a sedel, také v knihách názvy nesouhlasily a v praxi... Každý, kdo chodil po Tatrách, ví, jak se užívalo různých názvů pro stejný vrchol a jak si mnohý český a slovenský turista a horolezec pomáhal německými a polskými jmény (dlouho na př. se říkalo »Údolí Kolby, Malá Kolba« asi podle »Kohlbach«). Pravda, bylo zde určité vodítko, názvosloví v Jánoškově »Sprievodci po Vysokých Tatrách«, avšak i v něm byly mezery a mnohé nesrovnalosti.

Rád jsem přijal v roce 1934 členství v Názvoslovné komisi u tehdejší Tatranské komise KČST a díky zkušenostem získaným na Horolezeckém průvodci sestavil jsem pro komisi kartotéku a abecední seznam tatranského názvosloví, rozděleného na části: 1. Štíty a sedla (502 názvy), 2. plesa (68), 3. doliny (74), 4. potoky (57), 5. vodopády (11) a 6. polany atd. (22).

Zpracoval jsem oblast vlastních Vysokých Tater od Liliového sedla po Kopské sedlo mimo polskou část (území ohraničené státní hranicí: Liliové sedlo—Rysy—Bialka). Jádrem mé práce byla část »štíty a sedla«, samozřejmost to pro autora Horolezeckého průvodce. Této části se hlavně týkaly moje návrhy; v ostatních částech jsem víceméně registroval názvy již existující.

Názvoslovná komise po několika doplňcích přijala návrhy za své a tehdejší tajemník Tatranské komise, pan Alois Lutonský, ujal se s nadšením názvoslovné práce a prosadil postupné uveřejňování kartotékových lístků v časopise »Vysoké Tatry«.

Předkládám 2 vzory takového lístku:

Ev. č. 147. **Vyšné Bialčanské sedlo.** — 2085 m podľa Zwoliňského. Sedlo medzi Vyšným Žabím štítom a Žabím Mníchom.

Názov: ľudový: —

podľa Miloša Janoška:	nesprávne Bialčanské sedlo* (str. 385)
» Mášu-Havelku:	—
» Kroutila-Gellnera:	Vyšné Bialčanské sedlo
» podrobnej mapy:	—
» Mrázkovej mapy:	—
» Píšovej mapy:	—
» Fastrovej mapy:	—
nemecky: Obere Froschscharte; na mapách nesprávne »Froschjoch«	
maďarsky: Felső Békáscsorba	
poľsky: Przełęcz Białczańska Wyżnia	

Návrh komisie: **Vyšné Bialčanské sedlo.**

* Na stránke 255 Janoška tiež »Žabia Lávka« (!?).

Ev. č. 175, 176, 177. **Ošarpance.** — 2364 m (Veľký Ošarpanec)

Názov: ľudový: —

podľa Miloša Janoška:	Ošarpance
» Mášu-Havelku:	»
» Kroutila-Gellnera:	»
» podrobnej mapy:	Dračie stena
» Mrázkovej mapy:	Ošarpanec
» Píšovej mapy:	Dračie stěna (na nespr. mieste !!)
» Fastrovej mapy:	Dračie stena
nemecky: Drachenwand, Dubke-Turm (-torony), Breuer-Turm (-torony), Behn-Turm (-torony)	
maďarsky: Sárkányfal	
poľsky: Szarpane Turnie (Wielka, Pośrednia, Mała)	

Návrh komisie: **Ošarpance (Veľký, Prostredný, Malý).**

Dnes se mnoho změnilo. Jsem však přesvědčen, že práce nezapadne a s touto nadějí piší těchto několik slov na vysvětlenu k »Tatranskému názvosloví«, zejména k názvosloví tatranských štítů a sedel.

První poznatek, vzrůst horského názvosloví až do dnešních dnů.

Na nejstarší topografické mapě Tater z roku 1814 (v díle G. Wahlenberga »Flora Carpathorum«) čteme ještě velmi málo názvů jezer, štítů, sedel a údolí. Horský terén jest nedokonale a nesprávně zakreslen; chybí Neicerka, dolina Suche vody, Furkota a Mlynica, Zlomiska se k severu záhadně prodlužují až pod »Polnische Grat« a znázornění území severně od hlavního hřebenu je spíše výplodem fantazie než skutečnou mapou. Na této mapě, kde horské skupiny, legenda a některé vodní toky jsou označeny latinsky (Tatra mons, Maggura Scepusii, Vasecz fluvius) a jinak převládá němčina, v oblasti Liliové sedlo—Kopské sedlo čteme pouze 13 názvů vrcholů. Uvádím je pro zajímavost: Krivan, Bolzdorferspitze (v místě Tupé I), Gerlsdorferspitze, Kastenberg (t. j. Bradovica), Schlagendorferspitze, Königsnase, Eisthaler-, Rothesee-, Weissesee-, Grüneee-, Lomnitzer, Hunsdorfer- a Kesmarkerspitze. Dále jsou napsány na mapě názvy: »Polnische Grat«, »Koprowa« (asi na místě Koprovského sedla) a »Csabi« v záhadném hřebeni (asi Bašty?), dělicím Štrbské pleso (»Csorba lacus«) od Hincova plesa (»Hinzka«). Konečně Dolina Bielej vody (Podúplazskej) je označena »Wiszokathal«; existoval tedy již název »Vysoká«.

Ona mapa snad nepřináší všechna tehdejší jména; domnívám se však, že úhrnný počet tehdejších německých názvů tatranských vrcholů a sedel o mnoho nepřevyšoval hořejší číslo.

Mapa Tater z roku 1842 (v díle K. Reyemhola »Vierzehn Tage in den Zentralkarpathen, Neisse«), nakreslená podle mapy A. Sydowa z roku 1830, má již 28 pojmenovaných vrcholů v oblasti Liliové sedlo—Kopské sedlo.

Tento počet stále vzrůstá. V druhé polovině devatenáctého století přicházejí do Vysokých Tater cestovatelé, kartografové, botanici, geologové, za nimi turisté a horolezci. Jsou to většinou Němci, Poláci a Maďaři. Tvoří se a ustalují názvy německé, polské a maďarské.

Vývoj jde tak daleko, že rejstřík v průvodci Dra. Gy Komarnického »A Magas Tátra hegymászókalauza« z roku 1926 vypočítává v naší oblasti 372 maďarsky pojmenovaných hřebenu, vrcholů, sedel a štrbin.

Slovenské názvosloví před válkou přirozeně nemohlo držeti krok s vývojem názvosloví německého, polského a maďarského. Český milovník Tater K. Drož ve svém dílku »Tatry« (1897) přinášel jmenný rejstřík názvů; 48 z nich se vztahuje na vrcholy a sedla v oblasti Liliové sedlo—Kopské sedlo. Drož však vlastně používá polských názvů počeštěných či poslovenštěných (na př. »Durný«, »Malý Ledový« pro Širokou věž, Javorové turně atd.). Teprve M. Jánoška ve »Sprievodci po Vysokých Tatrách« (1923) předkládá 302 slovenské názvy vrcholů, sedel a štrbin.

Názvosloví, které jsem předložil Tatranské komisi, označuje jmény 502 vrcholů, sedel a štrbin, tedy více než maďarský horolezecký průvodce z roku 1926. Stejný počet, snad poněkud více, zná dnešní polská tatranská literatura. Poláci však dosud neprovedli soubornou úpravu názvů. Ani Němci a Maďaři.

Vývoj názvů štítů a sedel.

Podtatranský lid dlouho neměl bližšího vztahu k horám. Báť se jich a vyhýbal se jim. Štíty a hřebeny, neplodná skála bez hospodářského významu, nezajímaly jej na rozdíl od polan a dolin, sloužících za pastviny. Proto je neoznačoval jmény, leda že by jej zvláště upoutaly svou podobou (na př. Kriváň). Pojmenovával doliny a polany; horu zval souhrnným názvem »Tatry«, »Tarčal«. Pytláci, lovci kamzíků a zlatokopové snad měli již jména pro některé štíty, přechody a skalní úkryty. Žili však v ústraní, jména tajili a tak se názvy nezachovaly (až snad na výjimky, na př. Kupferbänke — Měděné lávky, Karfunkelturm atd.).

V dosti obsáhlém ličení kežmarského profesora Davida Fröhliche, o němž se dlouho mysliło, že byl první na Lomnickém štítě, ličení, které čteme v zeměpisné příručce »Medulla Geographiae practicae« z roku 1639, nenajdeme jediného názvu mimo úhrnný název pro Tatry: »Kesmarcker Gebürg«, »Schnee Gebürg«, »Tatry« či »Tarczal«. Fröhlich mluví pouze o »summum cacumen« (o nejvyšším vrcholu), jímž nepochybně míní dnešní Lomnický štít. V pozdější knížce z roku 1683 »Ungarischer oder Dacianischer Simplificissimus«, kde se podrobně ličí horská tura Simplificissima s 5 studenty a s vůdcem na dnešní Kežmarský štít, vyskytuje se jediný název: »Altwater«, »Děd«. Vůdce

výpravy nazývá tak nejvyšší horu (dnešní Lomnický štít), kterou ukazuje studentům s temena dostoupeného vrcholu (patrně Kežmarského štítu).

Z roku 1719 pochází první popis Vysokých Tater, »Das weit und breit erschollene Ziepscher Schnee-Gebürg« od Jiřího Buchholze staršího. I tam nenajdeme názvu ani pro nejvyšší tatranské vrcholy spišské oblasti.

Dolinu Bílé vody (Kežmarské) zve Buchholz »Grund, wo man in die Kupfer Schächte gehet«. Mluví o mohutné dvojici štítů, kterou je nepochybně Lomnický a Kežmarský štít. Pro Buchholze vrcholy nemají jmen, ale píše, ke které obci patří jejich úbočí.

»Die Zwo grosse Spitzen, sind nicht ganz der Kesmarker (wie ich berichtet worden bin?), sondern der Lomnitzer, und Hunsdorffer, und zwar also: die Seite der höchsten Spitze, die man von Abend her siehet, ist der Lomnitzer; und die Seite der anderen gebrochenen und zerschmetterten Spitze, di man auch von Abend siehet, ist der Hunsdorffer; die Seiten aber von Aufgang und Mitternacht beyder Spitzen, sind die Herren Keysermarkter.«

Název úbočí (pro podtatranský lid důležitější než vrchol) se později přesunuje na vrchol. K tomu dochází snad až ke konci osmnáctého století. V deníku Poláka Staszice (začátek devatenáctého století) Lomnický štít má již jméno: »Wielka čili Góra Lomnica čili Wielki Grun«.

S přesunováním lidového názvu úbočí na vrchol se častěji v Tatrách shledáme. V severozápadním hřebeni Kolového štítu vypíná se vrchol 2025 m, označovaný na mapách a v průvodcích »Bortky«. Javorinští horalé však vrchol neznají jménem a »Bortkami« označují travnatý úval v úbočí onoho severozápadního hřebenu, sbíhající mezi Úplazem (1784 m) a Žltou kopou (1939 m) k Javorové dolině.

Tak jak vznikl název Lomnického a Kežmarského, zrodil se i název štítu Slavkovského a Gerlachovského. Jsou to patrně první lidové názvy velkých a daleko viditelných tatranských vrcholů ve spišské části Tater. K nim se druží název »Batizovský štít«, kterým byla původně a dlouho označována Končistá (ještě K. Kolbenheyer v roce 1874 a M. Roth v roce 1877). Dnešní Batizovský štít byl příliš nepatrný než aby měl původní lidový název. Název »Velický štít« (podle obce Velké) patrně nepatří do kategorie oněch názvů; štít je příliš malý a název se v pozdější době vytvořil uměle podle dříve jmenované doliny. Rovněž »Mengusovskými štíty« se podle Mengusovské doliny původně mínily hřebeny obklopující dolinu.

Názvy dalších velkých spišských vrcholů, »Rotseespitze«, Grünseespitze a Weisseespitze, podle ples, nad nimiž se vypínaly, jsou pozdějšího data. Musely nejprve vzniknouti názvy ples, potom štítů. Každopádně vyskytují se již na začátku 19. století.

Všimneme-li si nyní liptovské, polské a magurské části Vysokých Tater, zjistíme poměrně značnou rozmanitost názvů velkých vrcholů. Nevznikají zde šablonovitě názvy podle obcí a ples. Slované patrně mají více fantazie než spišští kolonisté.

Tak velmi starým názvem jest »Kriváň«; s »Ostrou« se setkáváme v různých formách ve všech slovanských horstvech (Ostrý, Ostrý vrch, Ostrica, Ojstrica, Ostrva atd.), rovněž s »Javorovými« (Javor na Šumavě, Javorie v Inovci, Javorníky, Javorina v Levočských horách atd.), s »Magurami« a s »Vysokou« (Vysoká v Zadních Beskydech, Vysoká v horstvu Babiej Góry atd.). Dále jsou to názvy: »Králák«, »Žabí« a »Svišťový« v nejrůznějších obměnách. Dokonce »Solisko« najdeme v Zadních Beskydech nad Horní Bečvou.

Díval-li se liptovský Slovák na panoramu Tater z Pováží, končilo pro něho na východě »Končistou«. Pro spišského Němce byla však »Končistá« při pohledu od východu »Batizovským štítem«. Liptovský název později vytlačil název spišský a odsunul jej na jiný zadnější vrcholek (nejprve na Kostolík, viz Chalubiński, později na dnešní Batizovský štít).

Zdá se, že ve slovanské části Tater bylo více lidových názvů než v oblasti spišských německých kolonistů. Některé vrcholy byly pojmenovány pouze od severu, na příklad Rysy podle nápadného sněhového zářezu (»rysa« po polsky), přetínajícího celou severní stěnu (též přesun názvu s úbočí na vrchol?). Německý a maďarský název (»Meeraugspitze«, Tengerszemcsúcs) vznikl až v roce 1853. Vymyslíl jej Eduard Blázy, který první stanul na jejich vrcholku. Stejně Javorové věže, od jihu neviditelné, patrně i Vysoká (od jihu zvaná »Tatrou«?) a L'adový štít. Nebylo důvodu, aby vznikl lidový název spišský pro tento od jihu málo znatelný, avšak od severu nejmohutnější tatranský vrchol. Do severní strany jeho vrývá se divoká L'adová dolinka, téměř po celé léto zasněžená, patrná z daleka, z celého Podhalí.

Ať již v západní a v severní části Tater byl větší počet a větší rozmanitost v lidových názvech než ve Spiši, závěr zůstává týž: lidových původních názvů vrcholů a sedel je v Tatrách mizivě málo a tu ještě docházelo k přesunům a záměnám.

Absolutní většina názvů byla uměle vytvořena počínaje koncem devatenáctého sto-

letí. Názvy tvořili badatelé, horští vůdci, turisté a horolezci. Byli to hlavně Maďaři, Němci a Poláci. Samozřejmě Maďaři a Němci mnoho nedali na původní slovanské lidové názvy, existovaly-li někde, a označovali vrcholy a sedla po tehdejších mravu podle příjmení a křestních jmen svých předchůdců, svých společníků, dokonce i dam. Tvůrčíost byla minimální, fantazie žádná. Na všech stranách Tater hemžilo se to jmény Téryho, Dra Otto, Déryho, Chmielowského, Franze, Chalubińskiego, Dubkého atd. Objevily se věže Jolančina, Etelčina, Eliščina; Nellin (Kôprová věž), Annin (v Solisku) a Zofin štít (v Hrubô), zrodila se Marta (dnešní Zlobivá), Izabela (dnešní Opálcová věž), Olga, Margita (dnešní Rohatá věž) a Kateřina (Malý hrot).

Přirozeně toto křtění vrcholů a sedel nebylo plánovité.

Vznikal chaos v názvosloví.

Tatranské vrcholy a sedla dostaly různá jména německá, polská, slovenská a maďarská. Často měly i více názvů v jednom jazyku (Bradovica či Starolesňanský štít, Široká věž, též Červená věž, Schwalbenturm či Lomnitzer Nordtrabant, Javorovaspitze či Antoniespitze či Ahornspitze či dokonce Uhrnspitze atd.). V jedné knize setkávali jsme se s různými názvy téhož vrcholu; dokonce i v Janoškově »Sprievodci« (L'adová kopa na str. 461 a Malý L'adový štít na str. 211; Belasá věž na str. 405 a Modrá věž na str. 227). Název určitého vrcholu se shodoval s jinojazyčným názvem jiného vrcholu, na př. Malým L'adovým štítem byl Slovákům vrchol 2611 m (L'adová kopa), kdežto Polákům vrchol 2466 m (Široká věž); slovenská Červená věž či německá Rotseeturm (asi 2310 m) se polsky jmenuje Modra Turnia, kdežto polská Czerwona Turnia je Belasou nebo Modrou věží, Blauseeturm (2290 m). Takových příkladů je mnohem více. Jinde zase vidíme, že název během let putoval: »Mengusovskou prolukou« (Mengsdorferjoch) původně označovali dnešní Sedlo pod Drúkom (2333 m); dnešní Mengusovské sedlo (polsky Mięszowiecka Przełęcz pod Chłopkiem) zve se německy Wildererjoch (maď. Vadorzóhágó), kdežto v němčině jménem »Mengsdorferscharte« (maď. Menguszálvicsorba) je miněno Sedlo nad Czarnym (pol. Czarnostawiańska Przełęcz).

Nesrovnalosti vzrostly tvořením názvů, štítů a sedel podél osobních jmen. Třeba však hned připomenouti, že polské a částečně i pozdější slovenské názvosloví zůstalo uchráněno tohoto nešvaru a vystříhalo se takového způsobu pojmenování.

Několik příkladů! Jménem »Otospitze« byl pojmenován nejen vrchol 2313 m v Granátové stěně (Dvojitá věž), nýbrž i Východný Mengusovský štít (2405 m). »Ottocharte« byla v hřebeni Solíska (Solisková štrbina) a »Ottoweg« se vinul na druhé straně Tater, v masivu Lomnického štítu. Vznikly Déryspitze (Spišský štít), Dörispitze (Drobná věž) a Téryspitze (Malý Pyšný štít). Téryscharte (Baranie sedlo) však nebyla v blízkosti »Téryspitze«, jak by snad bylo nejlogičtější, nýbrž pod »Déryspitze«. Myslíte, že štíty a Baranie sedlo byly tak pojmenovány po prvních turistech a horolezcích, kteří na ně vyšli? Jedině »Déryspitze« (podle J. Déryho) a »Dörispitze« (podle Gy. Döriho). Na »Téryspitze« však rovněž vyšel jako první Gy. Döri a na »Téryscharte« patrně již zlatokopové v osmnáctém století. Podobně »Franzturm« a Franzscharte leží na opačných koncích Tater a »Chmielowskiturm« třeba lišiti od vzdálené »Chmielowskipitze« atd.

Kusé slovenské názvosloví, jak existovalo až do posledních let, částečně se řídilo polskými vzory a bohudík nepřevzalo většinu oněch osobních názvů. Ale co jiných nedokonalostí v něm bylo! Byl Hrubý štít (2174 m) a Hrubý štít, též Triumetal (2431 m). Jedny Čierne veže sousedily s Čierným štítem, jiné vybíhaly ze Sněhového štítu a ještě jedna Čierna věž se skrývala za Mačí věží. Žabí štíty se zaměňovaly s Žabími vrchy, Žabí sedla se Žabími lávkami; v jednom hřebeni i nejmenší sedélko mělo slovenský název a tam zase hřeben se spoustou věží byl bezejmenný.

Byly-li mezery a rozpory i ve velmi dobrém Janoškově »Sprievodci«, což teprve v jiných slovenských a českých knihách a na mapách! Vydavatelé map byli na štíru s umísťováním názvů a s nejjednodušší slovenskou transkripcí. Mohli jsme čísti vedle sebe »Veža«, věž, vāža i Turňa, »Strelecká« i »Strielecká«, z nepatrné bezejmenné věžičky 2492 m se stal silně označený Lavinový štít a jiné a jiné! Nesprávné zakreslení terénu v sousedství Čierného a Kolového plesa táhlo se od podrobné mapy všemi mapami pozdějšího vydání.

Na všech mapách (dokonce i na výborné mapě T. Zwolińskiego) byla naprosto chybně zakreslena plesa dokonce v tak snadno přístupné dolině, Velké Studené! Pěkné Pusté pleso vyhlíželo na mapě jako kaluž vody, Zbojnická plesa se odsunula od značené cesty a obdržela podivné formy. A názvosloví! Z německého názvu »Fuchssee« podle badatele Fuchse vytvořila Podrobná mapa »Liščie pleso«!

V »Čs. vlastivědě« (díl I. str. 148 a násl.) čteme dokonce názvy vrcholů jako Hrubý Měděný (2174 m), Koprova (2370 m), Chalubińskiego štít (2434 m). Čteme tam

»Poláci zovou Rysy štítem nad Mořským okem«. »Vlastní Mořské oko jmenuje se polsky Rybie staw nebo Wielki Rybie st., též Czarny staw...« Na mapce slemenných linií Vysokých Tater autor mapky zapomněl hřebeny L'adových, Sněhových a Kolových věží, zapomněl i hřeben Bortky — Úplaz. L'adový štít zakreslil nad Velkou Studenou dolinou, se záhadnou jižní rozsochou vybíhající do této doliny.

Jako bychom hleděli do Wahlenbergovy mapy z roku 1814. Tam též »Koprowa« a záhadná kresba severních částí Tater.

Nedivme se; ony nehoráznosti v jinak dokonalém odborném díle byly přirozeným výsledkem neurovnaného tatranského názvosloví.

Zásady při úpravě názvosloví.

Účelem názvoslovné práce bylo přezkoušení již existující názvy, z více názvů vybrati nejvhodnější anebo nahraditi nevhodný název názvem novým a konečně nově pojmenovati objekty dosud bezejmenné. Snažil jsem se při návrhu zachovati tyto zásady:

1. Držeti se lidových názvů. Bylo to snadné; existovalo velmi málo lidových názvů štítů a sedel. U dolin, potoků, ples a pod., stačilo zaregistrovati ustálené lidové názvy a eventuelně je vhodně doplniti, aby se rozlišily četné stejnojmenné objekty. Pro ono doplňování sloužil polský vzor. Jako příklad uvádím rozlišení četných Žabiích ples:

Nižné Žabie pleso (Bialčanské)
Vyšné Žabie pleso (Bialčanské)
Žabie pleso (Javorové)
Malé Žabie pleso (Javorové)
Malé Žabie pleso (Mengusovské)
Veľké Žabie pleso (Mengusovské)
Vyšné Žabie pleso (Mengusovské).

Někde jsem musil provésti rozdělení, na př. Strelecká plesa rozlišiti na Vyšná a Nižná, Strelecká pole odlišiti od Strelocké kotliny a pod.

2. Dbáti, aby různé štíty či sedla neměly též název. Na př. »Hrubý štít« pro vrchol 2174 m a pro Triumetal 2431 m: doporučuji pro druhý vrchol pouze název »Triumetal«.

»Červenou věž« zval se vrchol 2466 m (Široká věž) i vrchol 2310 m vedle Kolo-vého štítu. Pro první vrchol navrhuji oba vžitě názvy; pro druhý vrchol název vůbec není odůvodněn a proto navrhuji správnější název »Zmrzlá věž« (viz též pod 3). Rov-něž četné Čierne veže rozlišeny na Čierne veže u Čierného štítu (pol. Czarne Turnie), na Sněhové veže u Sněhového štítu (pol. Sniežne Turnie) a na Zadní Mačiu vežu za Mačí věží (Zadnia a Przednia Spiska Turniczka). Četné »Kopy« bylo nutno rozlišiti, tak máme Kriváňskou, Bielskou, Velickou kopy atd.

3. Přiblížiti navzájem názvosloví slovenské a polské jako názvosloví původních obyvatelů Tater. Na př. z názvů »Malý L'adový štít« a »L'adová kopa« pro vrchol 2611 m doporučuji druhý (polsky »Kopa Łodowa«). Stejně doporučeny názvy »Rohatá« a »Dvo-jitá věž« místo »Margity« a »Ottova štítu«, názvů to přejatých z maďarštiny a němčiny.

Jiným příkladem je Pyšný« a »Malý Pyšný štít« (polsky »Durny« a »Mały Durny Szczyt«), tento poslední místo názvu »Lastovičia veža«, svádějícího k záměně se vži-tým německým názvem »Schwalbenturm« (maď. »Fecske-toronys«) pro Pyšný štít. Pěkný název »Lastovičí« lze zachovati v názvu sousedních štrbin (»Malá Lastovičia štrbina« a »Lastovičia štrbina«).

Při označování dosud bezejmenných objektů bral jsem rovněž zřetel na polské, většinou vhodně zvolené názvy.

I polské názvy nejsou někdy správné, na př. »Modra Turnia« (2310 m) vedle Kolo-vého štítu, slovensky označovaná jako »Červená věž«. Nevypíná se ani nad Červeným ani nad Belasým (t. j. modrým) plosem; ta jsou v jiné dolině. Jiným příkladem je nový název pro sedélko mezi Volovou a Žabí věží ve Volov chrbetu, »Žabia Przełęcz Mięgu-szowiecka«. Svádí k záměně s názvem sedla »Žabia Przełęcz«, ležícího kus dále, rov-něž nad Mengusovskou dolinou. Také není odůvodněno přesunutí názvu »Średnia Tur-nia« s věže 1819 m v hřebenu Hrubé věže na věžku 1873 m na začátku Svišřových věží.

4. Vystřihati se pokud možno osobních jmen v názvosloví. U velkých štítů a sedel zůstala v návrhu příliš vžitá a do lidové mluvy přešla jména: Vráta Chal'ubiňského, Rumanov štít (sedla, dolinka a plesa), Tetmajerov prielom a Stolarczykovo sedlo.

Z piety k zahynulým tatarníkům zachována Bachledova štrbina a Wachterova věž.

Jméno Papyruse, záhadného zlatokopa, zahynulého kdesi ve Zmrzlých dolínách, patří spíše do legendární historie Tater, než ke skutečnosti a proto doporučuji zachovat je v názvu »Papyrusova štrbina«. Nepatrnou »Jordánovu štrbinu« podle Dra Jordana zachoval jsem vzhledem k populární »Jordance«, která na ni vyúsťuje.

Jinak osobní názvy zachovány pouze ve vžitém a horolezci užívaném označení lezeckých míst, na př. Karčmarův žleb, Matirkov návrat, Englischův komín atd.

5. Nové názvy mají být snadné pro paměť, logické a mají vhodně zapadat do okolního názvosloví. Proto doporučuji rozšíření dvojic štítů Kriváň — Malý Kriváň, Kolový — Malý Kolový i na další dvojice: Mlynár — Malý Mlynár, Kežmarský — Malý Kežmarský (shodně s polštinou) atd.

Pro nižší rozložené předvrcholy velkých štítů vyvoleny (shodně s polštinou) názvy »Kopa«, na př. Lomnická, Kežmarská, Slavkovská kopa atd.

Logice odpovídá rozšířené označování: Předný, Prostředný, Zadný (na př. u Oštěpů a u Snehových štrbin), Velký, Malý (v Granátové stěně, u Zbojnických věží), Vyšný, Nižný (u Kačích sedel) a označování podle světových stran. Z téže zásady vyvěrá vznik Pyšné věžičky u Pyšného štítu a Lomnické věžičky u Lomnického štítu na dvou koncích téhož spojovacího hřebenu.

Doporučeny pěkné názvy »priehyba«, »prielom« a »strážnica«. Název dolin a ples vztážen na věže, štrbiny, hřebeny, jak se dosud často dělo, na př. »Suchý hrebeň«, »Vareškový hrebeň«, »Veža nad Okrúhlym«, »Lieviková štrbina« atd.

Ve Volov chrbetu použito způsobu zhusta se vyskytujícího v Alpách; štrbina se označuje podle obou sousedních vrcholů: »Hincova Volová štrbina« a »Žabia Volová štrbina«.

Nestačily-li sousední názvy, použil jsem podtatranských tvpických jmen, na př. »Kahulská« a »Rinčová štrbina« v hřebenu Končistě, »Lučivianská lávka« (též polsky, podle Lučivné), »Goralská štrbina« a »Magurská lávka« v L'adových věžích, »Žerúchové veže« podle Žerúchového pramene. Ve jménech »Karbunkulový hrebeň«, Zlatinská veža« a »Ríglové sedlo« (toto podle polštiny) ožívá tatranské bájesloví o zářícím karbunkulu, o zlatokopech v záhadném Zlatinském žlabu a o tajemném Žabím jezírku, za »ríglemi« ukrytém.

Nejsou zbytečné ty nové názvy ?

Čtenář i turista položí tuto otázku. K čemu stálé rozšiřování? Nestačí dosavadní rozsah názvosloví? Proč dávat jména dosud bezejmenným věžím a sedlům ?

Bude vždy velký rozdíl mezi názvem Gerlachovského štítu či Kopského sedla a názvem Štrbské věžičky nebo Kopy nad Ohniskem. Názvy menších věží a štrbin nikdy nevynesou nárok na světoznámost a popularnost. Jsou to jména pomocná, mluvící k odborníkům, kartografům, horským vůdcům a horolezcům. Jak puška se skládá ze součástí, jichž podivná jména figurují pouze ve zbrojářských a vojenských příručkách, tak jména věží v Javorovém hřebeni. Dočteme se jich pouze v horolezeckých příručkách. Vždyť i názvy »trati« na venkově, jako »Blatiny«, »Dlouhé pole« atd., jsou známy jen místním rolníkům, katastrálnímu úřadu a revidentovi v pozemkové knize.

Ovšem často i pomocná skromná jména dojdou známosti nejširší veřejnosti.

Odborníci pak oněch názvů potřebují. Je lépe rázem v rámci celé oblasti rozhodnout o nových názvech, než dopustit, aby jednotlivci bez plánu postupně pojmenovávali dosud bezejmenné objekty. Takové křtení vedlo by k chaosu. Máme dosti důkazů z minulosti. Badatelé hor a zejména horolezci jsou lidé s velkou obrazotvorností. Vzpomeňme známého polského horolezce Englische ze začátku tohoto století, který jenom tak malý masív jako Ostrý štít obšťastnil řadou nejrůznějších názvů jako »Leichenscharte«, »Verfluchte Nonnen«, »Steinhagelfloss«, »Jurzyczahn« atd.

Předejdeme-li takové fantasii, zabráníme pozdějšímu chaosu.

Srovnáme-li určitý úsek hřebene Vysokých Tater se stejně dlouhým úsekem některé alpské skalní žulové skupiny a srovnáme-li počet jmen v obou úsecích, je počet přibližně stejný. V Dolomitech, vápencové to a velmi rozečkané skupině, je dokonce ještě více názvů než v Tatrách.

*

Rád jsem pracoval na názvosloví a bude mou největší odměnou, pronikne-li těch pár názvů do mých drahých a vzdálených hor a sroste-li s jejich vzdušnými hřebeny, s černými věžkami a skromnými jezírky, které ve mně zanechávají dojmy a vzpomínky pro celý život.

Jan Macháček:

NA ZÁCHRANNÉ EXPEDICI

(Vzpomínka.)

Byl ukončen horolezecký týden, uspořádaný bývalým Klubem československých alpinistů ve Vysokých Tatrách, který se vydařil k všeobecné spokojenosti všech účastníků.

Čtyři z posledních zůstali jsme s kamarádem E. ve Zbojnické chatě. Chtěli jsme podniknouti ještě nějaké výstupy ve Velké Studené dolině mimo rámeček horolezeckého týdne. Je však bídné počasí. Den za dnem stále stejně míjí. Teplota kolísá kolem nuly. Před chajdou leží přes 20 cm sněhu a víchř skučí. Již sedmý den čekáme na počasí, zatím co stejný počet dní marně čeká Pálkovič na nějakého turistu, aby mu nabídl slivovici, čaj a přeptal se na počasí dole. Ostatní přítomní krátí si čas spaním. Najednou Pálkovič energicky vstane, máchne široce zdravou levicí, vezme baťoh, pík a se slovy: »Porúčám sa vám, panovia, ja idem dole nakupovať« mizí v šedé mlze.

A zase ticho. Jen namodralé obláčky dýmu z faječky zvolna vystupují a rozplývají se. Přistí den zase jako všechny předešlé. Před oknem Velký Kostel, Malý Kostel a dále nic. Jen šedé chuchvalce mokré mlhy.

Čas jako hlemýžď dovlekl se na pátou hodinu odpolední. V chatě zavládl pojednou nezvyklý ruch. Z vrstvy přikrývek vylezla má hlava a rozespálé oči vidí v šeré místnosti, jak odchází poslední postava naší party:

»Honzo, rychle, chceš-li s námi na záchranou expedici. Spěchej! Tři životy jsou v nebezpečí,« řekl a zmizel v mlze.

Bleskurychle navléknu střevice, halenu, nasadím klobouk a běžím s verandy doleva přes balvany a kolem plesa za ostatními až do koutu pod Ostrý štít. Tři životy? Marně si lámu hlavu. Co se ale mohlo stát, kde a komu? Nebylo by divu, počasí zrovna není nejlepší. Harašení okovaných střeviců se ztrácí v hučení větru.

Trvalo půldruhé hodiny než jsme je našli. Láďa R. první uslyšel sten jednoho z nich. Leželi vedle sebe schouleni pod velkým balvanem na sněhu a sníh hustě padající je přikrýval stále více a více. Dva byli již přestydli na nohy. Sebrali jsme je do přikrývek a odnesli do útulny, kde se jim dostalo náležitého ošetření.

*

Teprve na zpáteční cestě se mně dostalo podrobného vysvětlení.

Odpoledne před čtvrtou hodinou přišli do útulny dva lidé, on a ona, Maďaři. Byli promočení na kůži a promrzli jako švábi. Vylili ze střeviců vodu, vykroutili punčochy a nepromokavé pláště, vypili několik slivovic, při čemž se zmínili lámanou němčinou o »strašném výstupu« značkováným chodníkem okolo Střelecké věže a Sivých ples do útulny.

Na odchodu již mezi dvěma zmínili se tito hrdinové, že nebyli sami, ale že šli s nimi ještě 3 mladí psi z Kamzíku. Nemohli prý však dále a proto zůstali tam někde nahoře a Maďaři mávlí při tom rukou směrem k Prostřednímu hrotu.

Byli to tři mladí a ještě hloupí dobrmani, kteří se dali mazlením zlákat k následování nejchytřejšího člověka; ten pak je nechal na pospas jisté smrti.

Na druhý den nesli jsme každý jednoho v baťohu dolů. »Pán z Kamzíku« se velmi překvapeně tvářil. Ptal se »Oni byli venku?« a hlučně se smál poznámce několika přítomných hostů, kteří nás vítali slovy: »Aha, trampí jdou«.

Rychle jsem opustil hostinskou místnost. Bylo mně líto těch ubohých lidí.

Mlčky jsme se vraceli k chatě. Pak jeden z nás řekl: »Mohl aspoň poděkovat!« »Ale, hochu,« namítl kamarád, »vždyť jsme to učinili jenom pro ty psíky!«

Dr. F. V. Kroutil:

DOPLŇKY K HOROLEZECKÉMU PRŮVODCI „VYSOKÉ TATRY“ DÍLY I., III., IV., V.

Horolezecký průvodce po Tatrách vycházel od roku 1935, každoročně jeden díl a novější výstupy (od 1935) nebyly proto všechny zaregistrovány a popsány.

Některé z nich neuveřejněné v souvislém textu průvodce byly zaznamenány a někdy popsány v Dodatku průvodce (na str. 138 III. dílu a na str. 139 IV. dílu). Též náš

Věstník, ročník IV. (na str. 96a násl.) a Horolezec, ročník V. (na str. 13, 14, 15, 35, 36, 57, 105 a 106) přinesl doplňky, opravy a popisy nových výstupů.

K vůli úplnosti uveřejňujeme seznam dalších registrovaných výstupů, vykonaných od 1935 do 1937 v oblastech, které popisují díly I., III., IV. a V. průvodce. K pozdějším se ještě v budoucnu vrátíme.

ROK 1935:

Svišťové veže. Výstup od S. na jejich Z. část. — F. Larisch a J. A. Szczepański 9. VI.

Kopa nad Ohniskom. Od S. — J. A. Szczepański 28. VIII.

Lomnický hřebek. Od Z. a varianta na hřebenu. — J. A. Szczepański 27. VIII.

Malý Kežmarský štít. Var. v dolních srážech S. stěny. — Z. Korosadowicz a J. W. Żulawski 31. VII.

Černé veže. SZ. hřebenem na prostř. věž a sestup k SZ. s JZ. věže. — B. Kellner, J. Pierzchała a Z. Semerau-Siemienowski 12. VIII.

Jastrabia veža. Varianta na J. stěně. — H. Weidling a M. Nitsch 7. VII.

ROK 1936:

Satan. Varianta ve výstupu od JV. — O. Jakimowiczówna a J. A. Szczepański 24. VII.

Vých. Slavkovská veža. S. žebrem. — Orla a L. Gorski 21. VIII.

Javorový štít. Část nová od V. — P. Ghiglione, P. Hodža a R. Pilát.

Baranie rohy. V. stěnou na hlavní vrchol. — F. Larisch a J. A. Szczepański 24. IX.

Malý Kežmarský štít. Od V. — Titěž 23. IX.

Suchý hřebek. Od SZ. na přední věž (pol. »Mała Sobkowa Turnia«). — M. a J. A. Szczepański 17. IX.

ROK 1937:

Patria. V. žebrem. — J. Pierzchalanka a K. W. Dobruční 30. VII.

Český štít. Varianta v horní části Z. stěny. — Z. Dąbrowski 22. IX.

Zlomisková veža. Nové sestupy do Dračí dolinky. — Z. Dąbrowski, J. Meissner a S. K. Zaremba 18. IX.

Veža Železnej brány. Varianta na S. hřebenu. — R. Hale a W. Paryski 18. VIII.

Tupá. SZ. stěnou. — Z. Dąbrowski a S. K. Zaremba 19. IX. Varianta v SZ. stěně S. K. Zaremba 20. IX.

Batizovský štít. J. stěnou na Z. vrchol. — R. Kubín a V. Roland 5. VII. Popis uveřejněn v Krásách Slovenska 1937, str. 127.

Velický štít. Varianta na SZ. stěně. — R. Drojčka a L. Januszewicz 18. VIII.

Hrubá veža. SV. žebrem. — T. Orłowski a M. Zajaczkowski 1. XI.

Věž b. 2285 m pod Opálovou věží. Z. hřebenem. — R. Kubín, V. Roland, J. Demková, A. Šimková a J. Šimko 6. VII. Popis uveřejněn v Krásách Slovenska 1937 na str. 130.

Svišťový štít. Nový výstup Z. stěnou. — S. Bernadzikiewicz, Z. Dąbrowski a J. K. Petrecki 28. IX.

Svišťový roh. Od SV. přímo na vrchol. — T. Orłowski a M. Zajaczkowski 1. XI.

Snehový štít. Varianta na SZ. hřebenu. — Janina Dolais a S. K. Zaremba 12. VIII.

Prielom pod Snehovým od L'adového sedla na straně Javorové doliny. — Titěž a J. Maślanka 12. VIII.

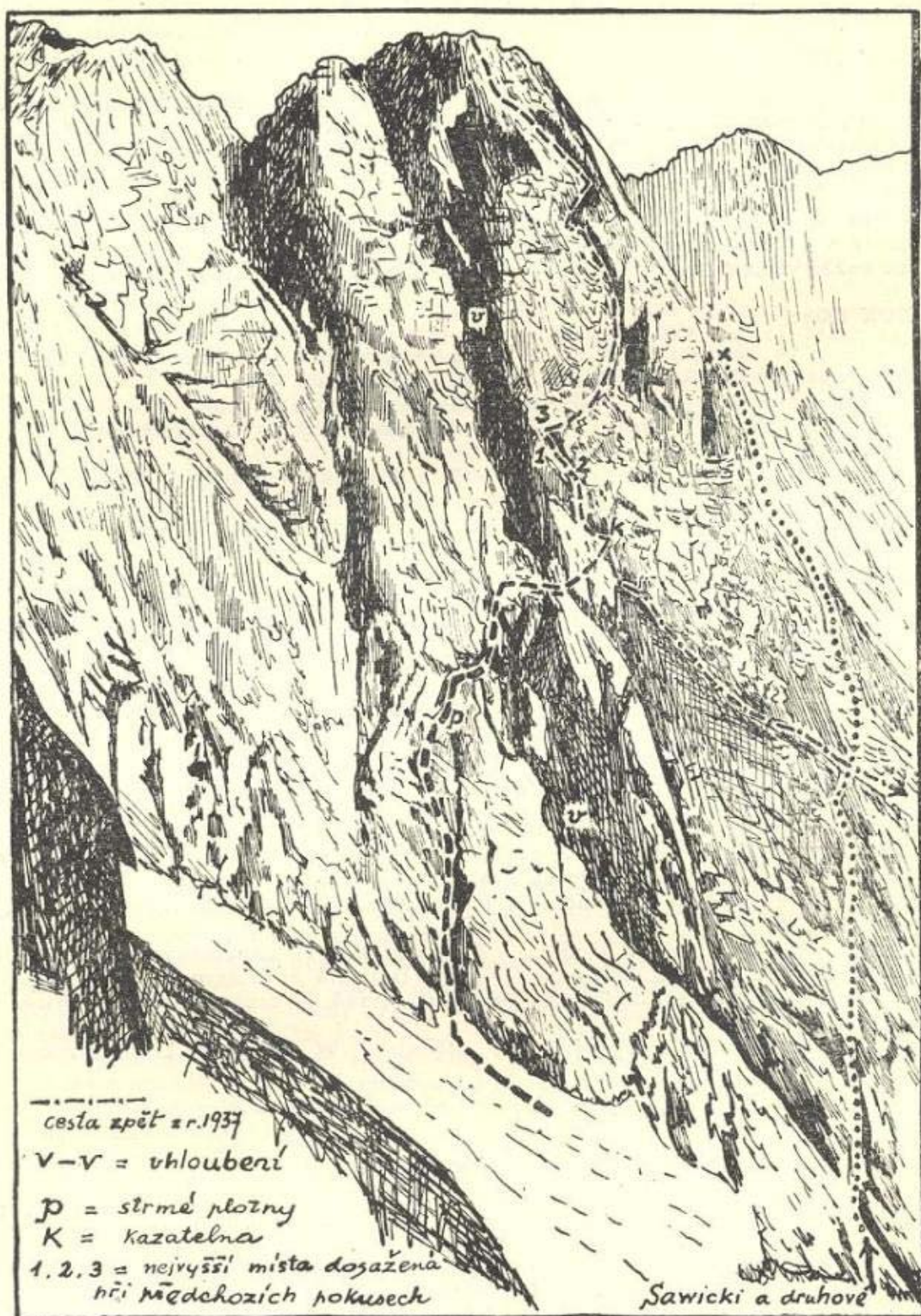
SV. Čierna veža. Částečně nový výstup JV. stěnou. — W. Dobrucki, L. Krausz a S. Motyka s 3 druhy 16. IX.

POPISY NOVÝCH VÝSTUPŮ

Malý Kolový štít. Již. stěnou (z Malé Zmrzlé doliny). — S. Motyka, A. Marusz jun., W. Konarzewski a R. Damec 9. VIII. 1938.

Dějiny stěny: Malý Kolový štít a Karbunkulový hřeben spadají úžasně strmými a místy kolmými stěnami do Malé Zmrzlé doliny. Již v roce 1934 (31. IX.) se pokoušela skupina polských horolezců, H. Napieralská-Chwascińska, T. Bernadzikiewicz, B. Chwasciński a J. Gnojek o tyto srázy, a to o již. stěnu Malého Kolového štítu. Asi 200 m nad sutí v dolině došlo k návratu. Pruh převisů nedovolil další výstup. Během horolezectvého kursu v roce 1937 známý polský horolezec a vůdce S. Motyka se po dvakrát znovu pokoušel o stěnu. Oba pokusy ztroskotaly asi na stejné výši jako první pokus pod velkými převisy (W. Dobrucki, M. Gattirger, L. Kraus a S. Motyka 17. IX. 1937; titěž a Š. Lux 18. IX. 1937). Stěna se zdála nepřemožitelnou.

Ale dne 9. VIII. 1938 při čtvrtém pokusu se výstup stěnou podařil. S. Motyka, A. Marusz jun., W. Konarzewski a R. Damec dosáhli za 12 hodin vrcholu. Téhož dne se pokoušel o výstup jihových. pilířem na Malý Kolový štít kamarád a »konkurent« Moty-

Jižní stěna Malého Kolového štítu.

Podle fot. S. Motyky nakreslil F. V. Kroutil.

kův S. Sawicki s druhy Děvečkou a Nesseltuchem. Jeho skupinu však zastavily velké převisy, několik desítek metrů pod štrbinou mezi Malým Kolovým a Karbunkulovým hřebenem. S pomocí Motyky a nájemců chaty pod Jastrabou dostali se horolezci v noci na hřeben.

Popis výstupu: Již. stěnu, ohraničenou vpr. (orogr. vl.) jihových. pilířem, dělí nepravidelné a místy převislé vhloubení na dvě poloviny. Vhloubení se dole mění v šikmou rampu. Nástup do stěny asi ve spádnicí vrcholku, tam, kde vl. od počátku onoho vhloubení suť sahá nejvýše pod stěnu. Zde přímo vzhůru dosti strmým zářezem, jehož pr. stěny jsou z převisů. Asi 40 m od nástupu zářez je převislý a ztrácí svůj ráz. Nedojdeme až ke konci výše převislého zářezu, nýbrž šikmo dol. po žeburu v l. stěně zářezu vylezeme na výhodné lavičky pod strmějšími plotnami. Dostí výraznou trhlínkou v plotně poněkud šikmo dopr. na výhodnější lávky pod výraznými převisy (jištění). Odtud travers šikmo dopr. a přímo vzhůru přes charakteristickou převislou skalní ostruhu. Nad ostruhou nejprve l., pak pr. lámaným a mírně převislým zářezem na travnatou lavičku, z které 8—10 m travers dopr. po travnatých stupních v nahoře zmíněném vhloubení. Za hranu žebra běžícího vpr. (na vých.) od vhloubení a tak na bílé plotny, které tvoří l. (orogr. pr.) stěnu širokého světlého žlebu se stříškovitě vrstvenými skalami.

Na pr. straně žlebu asi 25 m nad traversem vidíme **kazatelnu** (jištění), ke které buď přímo od traversu šikmo přes bílé plotny žlebu anebo (snáze) spodem do žlebu a jeho dnem. Z kazatelny šikmo dol. žlebem, jenž se nahoru zužuje a je přerušen převisy, asi 15 m na stupeň v nejužším místě žlebu. Odtud šikmo dol. trhlínou, kterou zde tvoří zářez, dalších asi 15 m na výhodnou lávku v zářezu pod výraznými převisy. Nyní 6—8 m travers dopr. pod oněmi převisy (velká expozice) a přes krátké žebírko do jeskyňky — plotnovým zářezem, jenž vychází po pr. straně. Ze žebra přímo vzhůru a opět brzy hlubším zářezem, který výše se mění v převislý a dole rozšířený komín. Komínem dále vzhůru. Nedojdeme až k převisům v komíně, nýbrž traversujeme šikmo dol. po stupních na balkonek, vzdálený asi 7—8 m od komína. Z balkonu šikmo dopr. zpět do komína, již nad převisy v něm a vzhůru na jeho pr. žebro s příhodnou vyvýšeninou (jištění). Odtud šikmo dol. širokým skalním a travnatým žlebem a v horní části zářezem asi dvě délky lana na vrchol. — Kromě byčejně těžký, úžasně expon. výstup, z nejkrásnějších v Tatrách. První výstup trval (čtyřka) 12 hod.

(FVK podle «Tat».)

Na příloze «Masiv Kolového štítu» (str. 99) Kolový štít je označen č. 1, vých. hřeben Černého štítu č. 2, Belasá veža č. 3, Malý Kolový štít č. 4, tři věže Karbunkulového hřebenu č. 5, 6, 7, Jahňací štít č. 8. Výstup již. stěnou na Belasou věž je vytečkovan. Pohled na stěnu je od jihových., vpravo od stěny, přímo proti oku fotografa, zřetelně se rysuje jihových. pilíř Belasé věže. — Již. srázy Karbunkulového hřebene nebyly dosud slezeny.

ZRÍČENÍ SKAL V TATRÁCH

Povětrnostní vlivy neúnavně útočí a nahlodávají tatranskou žulu. Často se urvou obrovské kusy skal a úplně se změni konfigurace terénu. Popisy výstupu ve stěnách se pak stanou nepraktickými.

Uvádíme dva nové popisy již dříve provedených výstupů. Dřívější popisy (č. 112 a č. 977 Horolez. průvodce) nejsou správné. Skály se změnily. K největší však změně pravděpodobně došlo v sev.-vých. stěně Prostředního hrotu. V létě 1938 se sesula obrovská lavina kamení s této stěny a snad pohřbila pod sebou výstup č. 1044. Stěna snad bude novým cílem pro prvovýstupy.

Javorový štít. Nový popis výstupu dra Gy. Komarnického S. stěnou (č. 977). Po zřícení skal již neexistuje úsek začínající v popisu: »Odtud pod hladkými stěnami šikmo dol. vzhůru...« Popis zní správně takto (podle A. Wawrytky-Krzepłowského a F. Bara z 5. VIII. 1938):

Dopr. za roh skalní jehly na výhodnou lávku, jež končí 3metrovým, suť zasypaným žlábkem, ohraničeným zpr. malou homolí (další úsek č. 977 se zřítí). Hned na začátku tohoto žlábků otvírá se vl. 3metrový plotnový a převislý komínek. Z komínku se přesuneme dol. na velkou plotnu, odštípnutou do hladké stěny žebra (výhodné místo pro jištění). Od plotny běží přímo vzhůru rozevřený, asi 12 m dlouhý plotnový komín. Dole neskýtá obtíže; jeho horní část pak zdoláme po jeho pr. boku, po němž dosáhneme (v. těžké, naprostá expozice) téměř vodorovné pukliny, široké 2—3 cm a mírně skloněné od pr. k l. straně. Nad puklinou skála je převislá. Ruce v puklině, převážíme se dol. na stupínek těsně u hrany žebra a odtud dále dol. postupujeme již cestou č. 977. — Úsek velmi těžký.

Praktičtější jest použití varianty 2. č. 977 («střední varianty»), která mívá celý onen úsek.

Baštové sedlo. Nový popis výstupu (druhého) z Mengusovské doliny (č. 112). Ke změně došlo v posledním úseku rokle. Popis nyní zní: „... A pak po l. stěnkách rokle až k její horní a nejstrmější části. Rokle postupně přechází v komín. Tímto (vzporem) na plošinku. Několik metrů nad ní je zaklíněn balvan. V serp. (těžké) dol. a dopr. do jeskyňky, přikryté oním balvanem a skalním oknem pod balvanem na větší plošinu. Přes nevysoký práh k dalšímu mokrému komínku o lámavých rziivých skalách. Tímto vzhůru, přes zaklíněný balvan, který jej uzavírá a dále snadno (často zde leží sni) do velké jeskyně z velkých balvanů. Z jeskyně dopr. po skloněné plotně do nejvyšší, hlinité části rokle a touto na sedlo...“ (podle dr. S. K. Zaremby a dr. Wl. Anczyce z 26. srpna 1935).

Lomnický štít. „Nosné lano na Lomnický štít už natáhli. — Významnou událostí na stavbě lanovky na Lomnický štít bylo natažení a zakotvení obrovského, několik tisíc kilogramů těžkého lana na vrchol Lomnického štítu. Příští týden vytáhnou tažná lana a tak dojde ke zkušebním jízdám kabiny. Milovníci Tater mají se věru na co těšit.“ — Otiskujeme ze „Slováka“ (25. XI.) bez poznámky.

ZPRÁVY Z CIZINY

† Dr. Marian Sokolowski.

Letošní rok zasadil polskému horolezectví mnoho těžkých ran. Již na začátku roku dne 18. ledna 1939 zemřel ve Varšavě, stár 47 let, zasloužilý organisátor tatranského horolezectví v letech předválečných i poválečných, předseda a čestný člen Klubu Wysokogórskiego P. T. T., profesor doktor Marian Sokolowski.

Byl pohřben 21. ledna 1939 na hřbitově v Zakopaném, na úpatí svých zbožňovaných hor.

Význam zemřelého daleko přesahoval rámec horolezectví a horské turistiky. Byl vědcem odborníkem v oboru botaniky a neúnavným bojovníkem za národní park v Tatrách a za neporušenou tatranskou přírodu. Do Tater se vracel opět a opět a vidíme jej ještě v posledních letech, jak se účastní četných výstupů, zejména zimních na tatranské štíty. V zimě 1934 absolvuje první zimní výstup od sev.-vých. na Lastovičí štrbinu, v zimě 1935 jde Dubkeho cestou na Prostřední hrot. Roku 1935 vedl polskou horolezeckou výpravu na Kavkaz a účastnil se přechodu Burdžuly (4358 m) od sev.-vých. k západu. Z obsáhlé publicistické činnosti zemřelého jenom námatkou cituji populární knížku z historie alpismu „Dobytí Mont Cervin“ a dílko „W zimowych ostępach Tatr“.

Rozvážný, objektivní a kamarádský i k mladší generaci byl až do posledních chvil svého života skutečným duševním vůdcem současného polského horolezectví.

Čeští horolezci s pietou vzpomínají jeho díla.

FVK

† Ing. Štěpán Bernadzikiewicz.

† Ing. Adam Karpiński.

Zahynuli v Himalaji v létě 1939 jako členové polské horolezecké výpravy do nejvyšších hor světa.

Osud nepřál polské výpravě. Pod lavinou zahynuli dva z nejlepších polských horolezců.

Jméno Ing. Štěpána Bernadzikiewicze je dobře známo všem návštěvníkům tatranských štítů. S bratrem Tadeášem od studentských let navštěvoval Tatry. Přčetné jsou jeho výstupy, letní i zimní. Z letních cituji prvovýstupy: Dračí štít SV. stěnou, Batizovský JZ. stěnou, Malá Litvorová věž SZ. stěnou, Volová věž od S.; ze zimních Vyšný Zabí štít, Prostřední Sněhová věž, Pusté věže a zejména první zimní výstup na L'adový štít z Černé Javorové doliny (1935). V létě 1934 vedl horolezeckou a vědeckou výpravu do Torellovy země na Špicberkách, v roce 1936 účastnil se nové výpravy na Špicberky, v roce 1937 výpravy do Grónska a v roce 1938 třetí vědecké výpravy na Špicberky. V letech 1936/1937, v době zaneprázdnění Dra M. Sokolowského byl předsedou Klubu Wysokogórskiego. Nyní byl jeho místopředsedou.

Ing. Adam Karpiński, známý pod zkratkou „Akar“, byl neúnavným propagátorem zimního horolezectví a výprav do zahraničních hor. V roce 1933/1934 účastnil se polské horolezecké výpravy do And a účastnil se výstupů na četné jihoamerické štíty (Mercedario, Cerro Negro atd.). V roce 1936 byl členem trainingové výpravy polských horolezců do Vysokých Taur. Věnoval se zvláště technické a organizační stránce výprav do velehor a stále přemýšlel o zdokonalení alpistické výstroje. Vznikaly „rakobuty“, systém „Akar“, stany, pláště „Akar“; vše mělo umožniti úspěch ve velehorách.

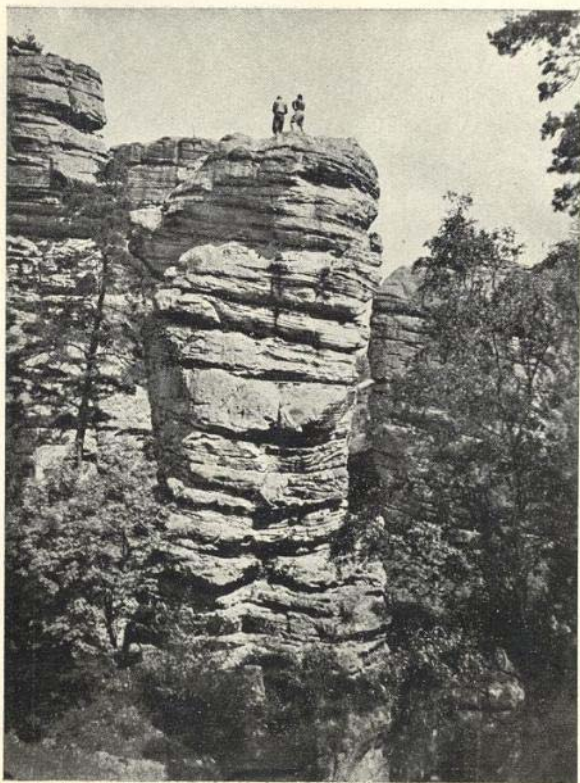
Bohužel osud rozhodl jinak. V nitru střední Asie, v objetí ledových pancířů, daleko od vlasti a od Tater odpočívají mrtví kamarádi. Čest jejich památce!

FVK

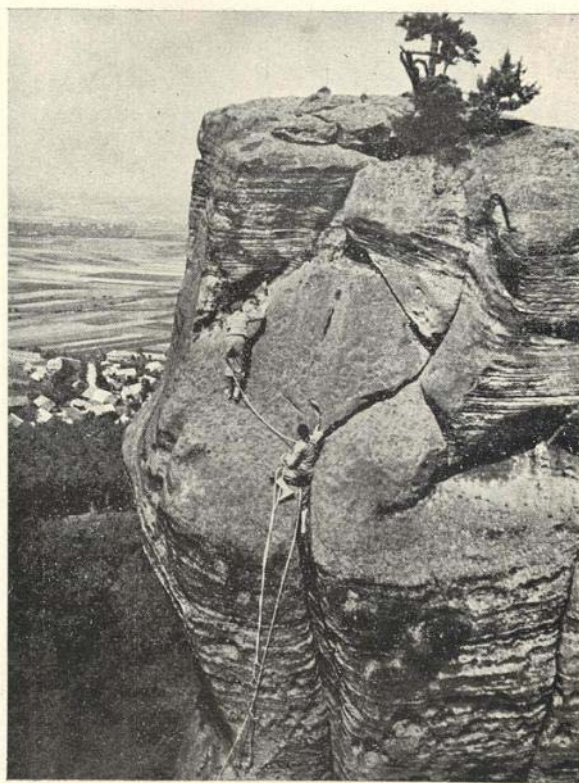
Masiv Kolového štítu z Měděňských lávek. Vzdalu hřeben Bielských Tater. (K článku uvnitř listu, legendu viz tamtéž.)

Foto F. V. Kroutil.

Příhrazy - Rohačka.

Foto Dr. K. Kučera.

Drábské světničky - Sokol.

Foto Dr. K. Kučera.

Valná hromada Mezinárodní Unie alpských asociací, konaná v Zermattu, usnesla se, že v příštím roce bude se konati valná hromada v Sofii, v roce 1941 ve francouzském Maroku, v roce 1942 v Římě a v roce 1943 v Řecku.

Italský časopis »Lo Scarpone« uspořádá od 24. prosince do 1. ledna 1940 lyžařskou výpravu do Doiomit ve spojení s lyžařskou odbočkou italského alpského klubu v Miálně. Na programu jest přechod celých Dolomit na lyžích.

Alpínskou fotografickou výstavu v Turíně pořádá turinská odbočka italského alpského klubu v době od 20. ledna do 5. února 1940.

Nové chaty v Srbsku. Na Durmitoru 2534 m v Černé Hoře byla postavena chata. Rovněž byla zřízena chata na Peristeru 2611 m v jižním Srbsku.

Waldes Antob

CIGARETOVÉ DUTINKY A PAPIRKY

PRO ZDRAVÍ A RADOSTI

WALDESOVA ČESKÁ

DUTINKA 2 filtry

Svýcarská výprava do Himalají vrátila se koncem října domů. Nejtěžší výstup provedli účastníci na Ghorí Parbat 6720 m vysoký.

Klub slovenských turistů lyžařů založil **Akademický sbor** v Bratislavě, za jehož předsedu byl zvolen Karol Peller. Z ustavující valné hromady byl poslán pozdravný telegram prezidentovi Dr. Tisovi a rektoru univerzity Dr. V. Tukovi. Adresa odboru: Slovenská univerzita, Bratislava.

Lyžařský můstek v Tatrách staví na Skalném plese ve výši 1800 m odbor KSTL v Tatranské Lomnici.

Na stavbě lanovky na Lomnický štít pracuje se ve třetím úseku a počátkem prosince bylo napnuto nosné lano.

Okolí symbolického hřbitova u Popradského plesa bylo upraveno odborníky za nezištné pomoci nájemců chat p. Nedobrého a Fišky.

Odbor KSTL v Námestově na Oravě převzal do své ochrany turistické objekty, nalézající se dosud na polském území, sv. času Polsku odstoupeném. Vedle útulny na Babej Hore převzal odbor akademický dům, bývalou ozdravovnu polských akademiků, která se nalézá pod Babí Horou ve Velké Lipnici. Dále získal odbor pozemek s demolovanou vilou v lázních v Polhore. Objekt bude upraven na chatu.

Žilinskou chatu na Plešeli v Malé Fatře staví odbor KSTL v Žilině.

Úmrtí. Bogumil Kajzelj, vynikající člen Slovinského Planinského Društva, zemřel v září t. r. Byl nejen nadšeným horolezcem (byl 48krát na Triglavu), ale i dobrým Sokolem. Byl reprezentantem starší generace slovinských horolezců a dobrým organizátorem Društva.

Výstup na Adamello provedlo počátkem listopadu 40 milánských universitních studentů.

LITERATURA

Turistický kalendář na rok 1940 vydal KČT. Cena K 6.—, poštou K 6.50 (knihkupectví KČT).

Schwarze Menschen — weisse Berge. Eugen Eisenmann, 92 stran s 52 obrázky, Francksche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart, cena RM. 4.80. Publikace podává zprávu německé výpravy na Ruwenzori v Africe.

Piolet et Ski. Pickel und Ski. Kalendář na rok 1940 s obsahem o horách v řeči německé, francouzské a anglické. Editions Novos S. A. Lausanne, Švýcarsko. Cena švýc. fr. 3.50.

Příručník za planince, napsal Dr. A. Brilej v Lublani. Příručku vydal svaz jihosl. alpských korporací a obsahuje data o jihoslovanském horolezectví.

Club Andino Bariloche, memoria 1938. Ročenka tohoto argentinského alpského klubu obsahuje seznam literatury o Andách.

Jakunguaq, kniha o Gronsku. Napsal Kurt Herdemerten. Publikace pojednává o německé výpravě do Gronska v roce 1938. Verlag G. Westermann, Braunschweig, cena RM 6.80.

Umělecký fotoatelier A. WILDT, Praha I., na Příkopě 33.

Doporučujeme všem členům tento závod, který Vás uspokojí jak provedením tak i levnou cenou.

Telefon 216-12.

Dokonalá výzbroj,
základ úspěchu

SPORT DŽBÁNEK

Praha, Spálená 30

Cukrovinky

jsou vysoce výživné,
osvěžují a proto jsou
pro sportovce
nepostradatelné.

RICHARD HULATA

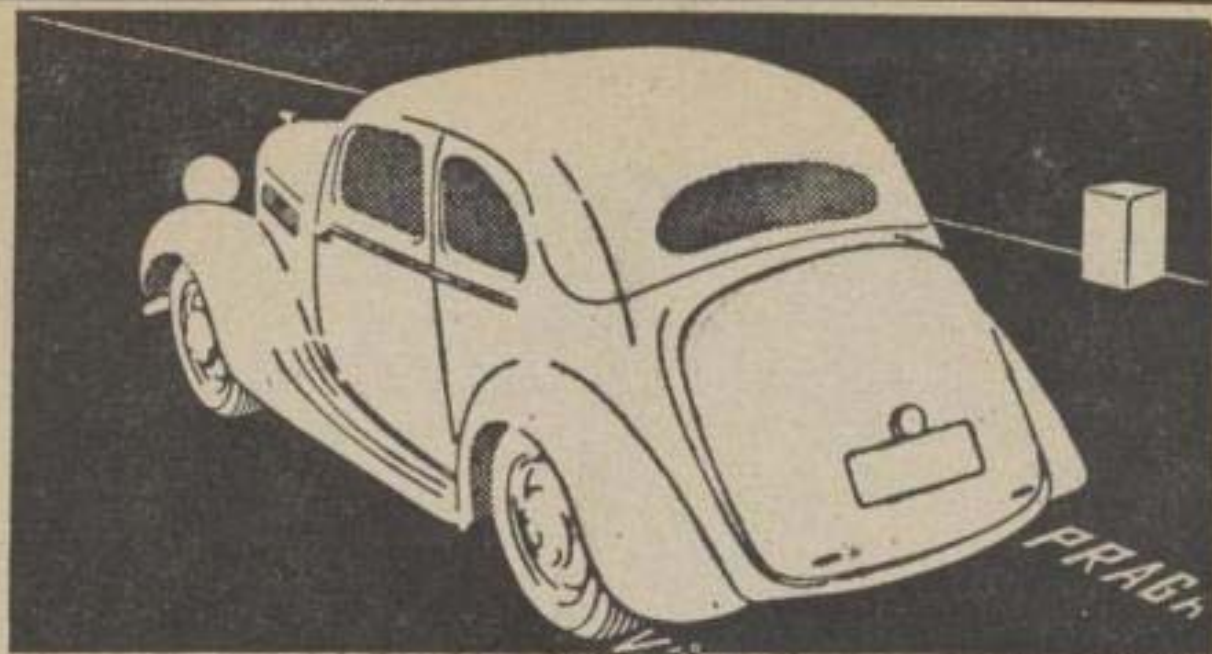
továrna na uzenářské zboží
a masové konzervy

Praha XII, Francouzská 29

*soutěží úspěšně
výbornou jakostí
svých výrobků*

Věstník Klubu českých alpinistů vychází čtyřikrát do roka. — Vydává Klub českých alpinistů. — Řídí JUDr. Karel Kučera s redakčním kruhem. — Redakce a administrace: Praha XIII., Spořilov, Roztylské sady 1588. — Autoři odpovídají sami za obsah článků. — Věstník zasílá se členům Klubu zdarma. — Pro nečleny předplatné K 20.— ročně. Do ciziny K 25.— ročně. — Účet Poštovní spořitelny, Praha: čís. 70.457 Klub českých alpinistů, Praha. — Členský příspěvek: řádní 25 K, rodinní 10 K, studenti 15 K.

Nachrichtenblatt des Cechischen Alpenklubs, erscheint viermal im Jahr. Herausgeber Cechischer Alpenklub. — Redaktion und Administration: JUDr. Karel Kučera, Prag XIII.-Spořilov, Roztylské sady 1588. — Mitglieder erhalten das Blatt gratis. Abonnement: für Nichtmitglieder K 20.— jährlich, Ausland K 25.—. Jahresbeitrag K 25.—. Postsparsparkassenkonto 70.457.

Svou pověst píše
drahou svých kol...

Kilometry ubíhají, čas plyne, mění se roční doby, mění se letopočty, ale jedno se nemění: vytrvalá spolehlivost vozů Praga. Tisíc kilometrů za tisícem, rok za rokem slouží a slouží. Přicházejí nové modely. Jsou krásnější, dokonalejší v mnoha jednotlivostech, jsou rychlejší, jak to žádá doba a dovolují lepší silnice. Jsou tiché, zvyšuje se jejich pohodlí, zlepšuje výzbroj. Základní vlastností stále zůstává vytrvalá spolehlivost. Pravda, vozy Praga

nejdou laciné. A přece — nebo snad právě proto — je Praga vozem těch, kdo dobře počítají. Drahou svých kol, jež míjejí dálny a zřídka stojí u benzinových čerpadel, píše Praga svou pověst:

vůz na statisíce kilometrů

ČESKOMORAVSKÁ - KOLBEN - DANĚK, a. s. automobilní oddělení
Praha - Karlín, Karlova 22. Telefon 32051-5, 38641-5

.. RAKO ..

ZNAČKA HODNOTNÝCH KERAMICKÝCH VÝROBKŮ

RAKOVNICKÉ A POŠTORENSKÉ KERAMICKÉ ZÁVODY AKC.

V RAKOVNÍKU

Primula.

Původní
krásné květy a barvy
horských květin
v alpinu Vaši zahrádky
vykouzlí
speciální zahradní hnojivo

HORTUS

Alpská, lyžařská, sportovní
výzbroj

ROTT-PRAHA
MALÉ NÁMĚSTÍ

Založeno 1840 Telefon 268-31

Elektrovodné kabely

pro veš. napětí, telefonní kabely, dynamodráty,
armatury pro kabely silno- i slaboproudé, drátěná
lana pro všechny účely vyrábí v 1. jakosti a dodává

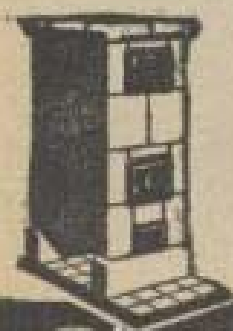
KABLO akc. továrna na kábly
a drátěná lana.

Praha I, Staroměstské nám. 16
Telef. 244-17. (Palác Klinský) Telef. 260-69.

Výhradní licenční výroba drátěných lan systém
TRULAY-KABLO a ohebných hřídelů pro dál-
kové řízení TELEFLEX.

DÁMSKÉ LÁTKY
VLNĚNÉ - HEDVABNÉ A PRACÍ
elegantní novinky na pláště, komplety,
kostýmy a šaty - dále látky na pánské
obleky koupíte u mne opravdu dob-
ře. Mimo Prahu zasílám vzorky.

BARHOŇ
PRAHA - NÁRODNÍ TR.
SMÍCHOV 212KOV
Arbesovo nám. Husova tř.

ÚTULNÁ DOMÁCNOST!

ZDRAVÉ TEPLLO!

Úspora paliv jest zejména dnes důležitá!

Přenosná kachlová kamna

násypná i stálozárná v mnoha barvách

dodáváme hotová do bytu.

Výhodné stálozárné topení uhlím i dřívím.

Žádejte nové prospekty.

**ZÁPADOČESKÉ
KAOLINKY A.S.**

PRAHA II, PŮJCOVNY 9. Telefon: 29841

